

ÅRSREDOVISNING 2016

Livsmedelsverket

Innehåll

GD har ordet	3
Viktiga händelser 2016	5
Resultatredovisning	6
Ekonomisk översikt	8
Regeringsuppdrag och särskilda återrappporteringskrav	12
Verksamhetsprocess – Utveckla regler	16
Verksamhetsprocess – Leda Livsmedelskontrollen	20
Verksamhetsprocess – Utföra offentlig kontroll	41
Verksamhetsprocess – Verka för hälsosamma matvanor	48
Övriga uppdrag	57
Avgiftsområden	68
Tilläggsupplysningar rörande Resultatredovisningen	69
Sammanställning över väsentliga uppgifter	70
Resultaträkning	71
Balansräkning	72
Anslagsredovisning	74
Tilläggsupplysningar	76
Noter	78
Fastställande av årsredovisning 2016	84

GD har ordet

Livsmedelsverkets uppdrag är att verka för säker mat och bra dricksvatten, att ingen blir lurad och för bra matvanor, ett uppdrag som i högsta grad påverkar både människors liv och hälsa, och planetens överlevnad.

Uppdraget känns än mer angeläget i ljuset av FN:s 17 globala hållbarhetsmål, Agenda 2030. Livsmedel och matvanor är direkt eller indirekt relaterade till alla målen och därmed viktiga för att nå social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet, såväl i Sverige som i resten av världen.

För att vi ska kunna bidra till säker mat och bra matvanor vilar vår verksamhet på vetenskaplig grund. Det handlar om allt från att veta hur olika grupper i samhället äter till att ha kunskap om halter av både nyttiga och oönskade ämnen i maten. Det är en förutsättning att vi håller oss à jour med vetenskapen för att vi ska veta vad som är hälsosamt, vilka risker som kan finnas med maten och slutligen kunna väga nytta mot risker. Först då kan vi rikta våra åtgärder åt rätt håll. Under 2016 inledde vi kartläggningen *Riksmaten Ungdom*, den första nationella undersökningen i Sverige av ungas matvanor. Fram till sommaren 2017 kommer närmare 3 000 ungdomar över hela landet att delta i kartläggningen.

Resultaten kommer att ge oss viktiga kunskaper och beslutsunderlag i arbetet för att förbättra matvanorna hos Sveriges unga och i arbetet med att värdera risker rörande olika ämnen i maten.

Skillnaderna i matvanor och hälsa är stora i Sverige idag, även mellan olika socioekonomiska grupper. I Sverige är ohälsosamma matvanor och högt blodtryck de största riskfaktorerna för sjukdom och för att dö i förtid. Det är en utmaning både för både Livsmedelsverket och andra aktörer i samhället att skapa förutsättningar för att de som idag äter sämst ska få mer hälsosamma matvanor.

Ett viktigt instrument för bra matvanor är de många måltider som serveras inom den offentliga verksamheten i förskolor och skolor, inom vård och omsorg. Dessa måltider når alla, oavsett socioekonomi. Under året har vi foku-

serat på maten för både de äldsta och de yngsta. Vi har lyft de äldres måltidssituation i en rad insatser och även presenterat nya råd för bra mat i förskolan. Vi har prioriterat att betona betydelsen av bra måltider i offentlig sektor och att riva barriärerna mellan kök och till exempel pedagogisk verksamhet.

Livsmedelsverket leder och samordnar den svenska livsmedelskontrollen, med målet att kontrollen ska vara effektiv, likvärdig och riskbaserad i hela landet. Livsmedelskontrollens uppgift är självklart att bidra till säker mat och att motverka fusk. Tillsammans med andra kontrollmyndigheter har vi under året tagit fram mål för hela livsmedelskedjan; dessa mål ska leda till ett gemensamt fokus på de risker som är viktigast att åtgärda och att kontrollera. Vi har också stärkt vår egen kompetens och utbildat

livsmedelsinspektörer i metoder för att hitta och motarbeta livsmedelsfusk.

En annan viktig uppgift för Livsmedelsverket är att stödja livsmedelsföretagen. Vi verkar för att förenkla och minska regelbördan för Sveriges livsmedelsföretagare. Det ska vara enkelt att göra rätt och livsmedelsföretagarna ska känna att kontrollen är både rättvis och meningsfull. En pålitlig livsmedelskontroll är en kvalitetsstämpel och skapar förtroende för livsmedel, både hos konsumenter i Sverige och importerande länder. Under 2016 har vi fortsatt vår förenklingsresa – i dialog med företag och i nära samverkan med andra myndigheter. Vi har tagit fram en gemensam, konkret handlingsplan, bland annat för att underlätta exporten av svensk mat. Tillsammans med Jordbruksverket har vi lanserat en webbguide, Exportguiden, som förenklar för de företag som vill exportera livsmedel eller jordbruksprodukter. Livsmedelsverket har också tagit emot besök från flera länder som är intresserade av vissa svenska livsmedel – Kina, Brasilien, Japan och Sydkorea.

Konsumenter har rätt till begriplig, oberoende information som vilar på vetenskaplig grund. Här har vi en viktig roll att fylla. Därför är det

glädjande att den förtroendeundersökning som gjordes i slutet av året visar att konsumenternas förtroende för Livsmedelsverket har ökat. Vår webbplats är uppskattad och välbesökt, med 18 000 besök per dag. Under året har vi även lanserat korta filmer om våra kostråd. Filmerna har visats cirka 2,5 miljoner gånger enbart i sociala medier. Vi har också presenterat en moderniserad, individanpassad tallriksmodell under 2016.

Vi är stolta över vad vi åstadkommit 2016 och ser med tillförsikt på 2017, då vi arbetar mot fyra nya långsiktiga mål:

- De som äter sämst äter bättre
- Sverige har fortsatt säker mat och bra dricksvatten
- Vi har koll på och motarbetar fuskarna
- Tillsammans gör vi skillnad

Under dessa mål kraftsamlar vi nu, både inom Livsmedelsverket och i samverkan med andra aktörer i samhället. Vi krokar arm för att alla ska känna matglädje och må bra av maten!

Annica Sohlström
Generaldirektör

Viktiga händelser 2016

- Under året har Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Tillväxtverket träffat livsmedelsföretagare och haft en dialog om förenklingar. Arbetet har lett till en gemensam handlingsplan med flera åtgärder, bland annat en webbaserad exportguide.
- Livsmedelsverkets tipsfunktion för livsmedelsfusk tog under året emot 187 tips och ärenden. Av dessa har de flesta skickats vidare till kommuner och en mindre del till Livsmedelsverkets regionala avdelningar.
- Mer grönt, mindre socker och mer lek med maten – det är några av råden i Livsmedelsverkets *Bra måltider i förskolan*, som lanserades i september. De uppdaterade råden uppmanar förskolorna att se helheten, och att använda måltiden som en resurs i det pedagogiska arbetet. Under året inleddes också arbetet med att revidera råden för bra måltider inom äldreomsorgen.
- Den klassiska tallriksmodellen kom under året i ny tappning. Den nya modellen finns i två versioner, en för personer som rör sig minst 30 minuter per dag och en för personer som är mer stillasittande.
- I september inledde Livsmedelsverkets sin kartläggning *Riksmaten Ungdom*, den första nationella undersökningen i Sverige av ungas matvanor. Fram till sommaren 2017 deltar närmare 3 000 ungdomar över hela landet.
- I oktober fick Livsmedelsverket besök av Bernhard Url, direktör för Efsa, den Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet. I samband med besöket anordnades flera möten och diskussioner om vetenskapligt samarbete med representanter från Livsmedelsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt.
- Förtroendet för Livsmedelsverket fortsätter att stiga bland konsumenterna. 60 procent känner ganska eller mycket stort förtroende och bara 6 procent litet eller inget. Det visar den förtroendemätning som genomfördes under hösten. Barnfamiljer är den grupp som har högst förtroende för Livsmedelsverket.
- En upphandling av nya lokaler för Livsmedelsverkets huvudkontor i Uppsala inleddes under året, och övergick i förhandlingar med fastighetsägaren Vasakronan under hösten. De aktuella lokalerna ligger i Uppsala Science Park och planeras vara klara för inflyttning 2020/2021. Hyresavtal tecknas under 2017.
- Annica Sohlström utsågs den 16 juni av regeringen till generaldirektör för Livsmedelsverket, efter att sedan december 2015 varit tillförordnad på posten. Förordnandet löper i sex år, till sommaren 2022.

Resultatredovisning

Livsmedelsverkets vision: Alla känner matglädje och mår bra av maten!

Livsmedelsverket ska som förvaltningsmyndighet i konsumenternas intresse arbeta för säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshantering och bra matvanor. I arbetet ska myndigheten även integrera miljöaspekter för att bidra till ett hållbart samhälle. Livsmedelsverkets målgrupper är konsumenter, aktörer inom folkhälsan, kontrollmyndigheter och livsmedelsproducenter.

Livsmedelsverket har en rad olika uppgifter inom mat, dryck, dricksvatten, hälsa och livsmedelsproduktion. Myndigheten ger ut föreskrifter inom livsmedelsområdet, stödjer livsmedellexport, informerar och ger råd om bra matvanor, representerar Sverige i olika EU-organ inom livsmedelsområdet och ansvarar för samordning av livsmedelskontrollen i landet. Livsmedelsverket kontrollerar slakterier och andra delar av livsmedelsproduktionen. En viktig del av kontrolluppdraget är arbetet mot livsmedelsfusk.

Myndigheten driver en omfattande laboratorieverksamhet för att undersöka om bland annat bekämpningsmedel, tungmetaller, dioxiner eller smittor finns i livsmedel. Myndigheten ska även bidra till att förebygga och hantera hot och risker inom livsmedelssektorn.

Livsmedelsverket har cirka 570 anställda varav omkring 330 personer arbetar på huvudkontoret i Uppsala. Cirka 240 personer, bland annat veterinärer och livsmedelskontrollanter, arbetar runt om i landet. De arbetar på något av myndighetens lokalkontor, på större slakterier eller vid en gränsstation, som Frihamnen i Stockholm.

Myndigheten är organiserad i tre områden: *Undersökning och vetenskapligt stöd*, *Livsmedelskontroll* samt *Strategisk utveckling och stöd*. Myndigheten leds av en generaldirektör. Livsmedelsverket har också ett insynsråd vars ledamöter utses av regeringen.

Myndigheten styrs av förordning med instruktion för Livsmedelsverket (SFS 2009:1426), årliga

regleringsbrev, särskilda regeringsuppdrag, livsmedelslagen (SFS 2006:804), livsmedelsförordningen (SFS 2006:813), förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap samt förordning (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap.

Risikanalysens principer vägleder

Grunden för Livsmedelsverkets arbete för säkra och hälsosamma livsmedel och matvanor är att följa risikanalysens principer som har tagits fram inom ramen för Codex Alimentarius. Livsmedelsverket genomför egna självständiga risk- och nyttovärderingar efter svenska förhållanden. Inför beslut om åtgärd väger Risk- och nyttohanteringen in den vetenskapliga värderingen med andra faktorer som lagstiftning, miljöpåverkan, ekonomiska och socioekonomiska konsekvenser samt åtgärdseffektivitet. Risk- och nyttokommunikation sker löpande under arbetet.

Myndigheten är Sveriges kontaktmyndighet i Efsa och svensk kontaktpunkt för Codex Alimentarius.

Efsa – The European Food Safety Authority

Efsa är EU:s myndighet för livsmedelssäkerhet. Efsa arbetar med riskvärderingar på uppdrag av främst EU-kommissionen. Efsa:s vetenskapliga arbete utförs av experter från medlemsländerna.

Codex Alimentarius

Codex Alimentarius är en samling standarder för livsmedel som ska skydda konsumenternas hälsa, garantera redlighet och underlätta internationell handel. Arbetet sker inom Joint FAO/WHO Food Standards Programme. Codexkommissionen är det högsta beslutande organet och består av representanter för medlemsländerna.

Resultatredovisningens disposition

Livsmedelsverkets resultatredovisning börjar med en ekonomisk översikt. Därefter har myndigheten valt att redovisa de verksövergripande målen samt att beskriva måluppfyllelsen i ett sammanhållet avsnitt för att underlätta bedömningen av myndighetens insatser under 2016.

Efter målrapporteringen följer en sammanställning över regeringsuppdrag och särskilda återrapporteringskrav. Resultatredovisningen

är sedan indelad utifrån myndighetens verksamhetsprocesser. Processerna är *Utveckla regler*, *Leda livsmedelskontrollen*, *Utföra offentlig kontroll* och *Verka för hälsosamma matvanor*.

Resultatredovisningen avslutas med en redovisning av uppdrag som spänner över flera verksamhetsprocesser som tjänsteexport, miljöarbete, jämställdhetsintegrering och kompetensförsörjning.

Ekonomisk översikt

Livsmedelsverkets totala kostnader 2016 uppgick till 536 724 tkr.

Samtliga kostnader har fördelats på verksamhetsprocesserna.

Tabell 1: Livsmedelsverkets kostnader och intäkter 2014–2016 (tkr)

2016					
Verksamhetsprocess	Intäkter av anslag	Intäkter utöver anslag	Kostnader	Uppbörd	Lämnade bidrag
Utveckla regler	20 265	1 016	21 354	0	0
Leda livsmedelskontrollen	113 704	83 861	199 521	0	0
Utföra offentlig kontroll	107 255	107 365	222 797	50	0
Verka för hälsosamma matvanor	74 973	18 006	93 053	0	265
Summa	316 197	210 248	536 724	50	265

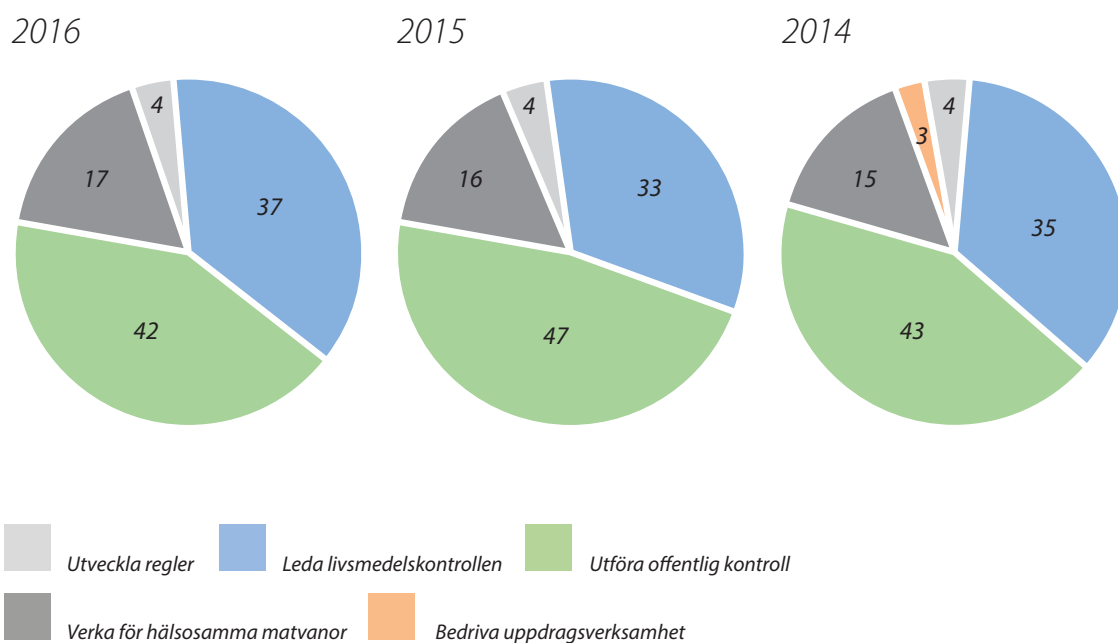
2015					
Verksamhetsprocess	Intäkter av anslag	Intäkter utöver anslag	Kostnader	Uppbörd	Lämnade bidrag
Utveckla regler	18 829	1 116	19 925	0	9
Leda livsmedelskontrollen	86 448	85 235	172 098	0	82
Utföra offentlig kontroll	133 263	99 963	241 028	0	115
Verka för hälsosamma matvanor	63 486	18 364	81 817	0	129
Summa	302 026	204 678	514 868	0	335

2014					
Verksamhetsprocess	Intäkter av anslag	Intäkter utöver anslag	Kostnader	Uppbörd	Lämnade bidrag
Utveckla regler	19 171	1 099	20 270	0	12
Leda livsmedelskontrollen	105 594	73 827	176 395	338	307
Utföra offentlig kontroll	120 331	91 233	219 587	0	16
Verka för hälsosamma matvanor	58 660	19 580	78 306	0	0
Bedriva uppdragsverksamhet ¹	– 588	14 753	12 821	0	0
Summa	303 169	200 492	507 379	338	335

Källa: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso)

1) Sedan 2015 är Bedriva uppdragsverksamhet inte en egen verksamhetsprocess. Intäkter och kostnader för uppdragsverksamheten har fördelats på de kvarstående verksamhetsprocesserna.

Livsmedelsverkets kostnader (%), fördelning per verksamhetsprocess

Mål och måluppfyllelse 2016

Nedan redovisas ett urval av myndighetens övergripande mål för verksamheten 2016 samt en bedömning av måluppfyllelsen. Målen har grupperats i enlighet med ledorden i första paragrafen i myndighetens instruktion (SFS 2009:1426): Livsmedelsverket ska som förvaltningsmyndighet i konsumenternas intresse arbeta för *säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshandling och bra matvanor*.

Säkra livsmedel

Mål:

- Livsmedelsverket ger livsmedelsindustrin ett värdeskapande stöd och bidrar till att öka deras konkurrenskraft
- Likvärdighet i kontrollen mellan kontrollmyndigheterna har ökat

Bedömning av måluppfyllelse:

Den svenska livsmedelsindustrins konkurrenskraft gynnas av en välfungerande och stark livsmedelskontroll. Kontrollen är en kvalitetsstämpel och en förutsättning för export till länder utanför EU. En ökad satsning på information kring gällande regler och en satsning på förenklingar för företagen kommer att ytterligare bidra till livsmedelsindustrins konkurrenskraft. Under året har ett omfattande arbete genomförts för att lägga grunden till fortsatta aktiviteter inom området. Målet har uppnåtts.

Målet om likvärdighet i kontrollen har delvis uppnåtts. Det finns fortfarande stora variationer i hur den svenska livsmedelskontrollen fungerar och flera brister kvarstår sedan tidigare, det gäller brister i såväl kompetensutveckling och genomförande som planering och uppföljning av kontrollverksamheten. Vissa ljuspunkter finns dock. Kontrollen inom redlighetsområdet

har utvecklats och en hel del av de brister som EU-kommissionen tidigare påtalat bedömdes vara åtgärdade vid uppföljningen 2016.

Under året har ett antal åtgärder vidtagits för att ytterligare förbättra likvärdigheten och kvaliteten i kontrollen. Nya gemensamma mål för hela Sveriges livsmedelskontroll, beslut om nya forskrifter som tydliggör kontrollmyndigheternas ansvar när det gäller planering och uppföljning och ett antal genomförda samordnade kontrollprojekt kan särskilt nämnas.

Redlighet i livsmedelshandling

Mål:

- Livsmedelsverket bidrar till säker och ärlig mat för konsumenterna
- Livsmedelsverket har ökat genomslaget av för Sverige viktiga livsmedelsfrågor i EU och internationellt

Bedömning av måluppfyllelse:

Arbetet med att upptäcka livsmedelsfusk och få bort livsmedel som inte är säkra från marknaden har pågått med full kraft. Främst har detta skett inom ramen för det organiserade samarbetet på internationell nivå men också nationella insatser har genomförts. Under året har till exempel 22 åtalsanmälningar gjorts av Livsmedelsverket. Målet har uppnåtts, men verksamheten behöver utvecklas.

På regeringens uppdrag har förslag lämnats på utveckling av kontrollen inom internethandel och kosttillskott. Dessa områden växer snabbt i omfattning och det krävs särskilda åtgärder för att inte kontrollverksamheten ska halka efter i utvecklingen. I Livsmedelsverkets förtroendemätning 2016 uppgav varannan konsument att man hade stor tilltro till att livsmedelskontrollen

i Sverige bidrar till att man inte blir lurad.

Vad gäller målet om ökat genomslaget av för Sverige viktiga livsmedelsfrågor i EU och internationellt bedömer myndigheten att målet har uppnåtts. Under 2016 har myndighetens internationella uppdrag utförts väl och fått bra gehör. Samtliga föreskrifter har tagits fram inom beslutade tidsramar.

Bra matvanor

Mål:

- Informationen om bra matvanor och risker är lätt att omsätta i verkligheten
- Livsmedelsverket är drivande inom områden som har stor betydelse för folkhälsan
- Livsmedelsverket har en plan för hur vi kan bidra till att matens påverkan på miljön minskar

Bedömning av måluppfyllelse:

Målen har delvis uppnåtts. Den förtroendemätning som genomfördes 2016 visar att både förtroendet för och kännedomen om Livsmedelsverket har ökat bland konsumenter jämfört med förra mätningen 2013. Konsumenterna uppfattar att myndigheten driver frågor som rör nyttig och säker mat och står på konsumenternas sida. Myndighetens webbplats

har drygt 6 miljoner besök per år och många besöker sidorna om risker och nyttor med maten. Sidorna med råd för gravida och ammande hör till de mest besökta. Livsmedelsverket når även ut i media, till exempel rörande krossade linfrön och aprikoskärnor.

Myndigheten driver folkhälsofrågor på många olika arenor och tillsammans med många olika medaktörer. Under 2016 har *Kompetenscentrum för offentliga måltider* fortsatt sitt stödjande arbete riktat till personal inom vård, skola och omsorg.

En plan för miljöarbetet utarbetades under 2016. Miljöarbetet inom Livsmedelsverket är starkt kopplat till grunduppdraget. Livsmedelssektorn berörs mer eller mindre av alla miljö-kvalitetsmål och myndigheten arbetar systematiskt för att minska negativ miljöpåverkan från livsmedelskedjan och stimulera positiv miljö-påverkan. Exempel på aktiviteter kopplade till miljö är det långsiktiga arbete tillsammans med andra myndigheter för att mäta förekomst av oönskade ämnen, till exempel PFAS, som finns i livsmedel och dricksvatten. Matkorgsundersökningen som regelbundet genomförs där de vanligaste livsmedlen analyseras med avseende på bland annat miljögifter är ett annat exempel.

Regeringsuppdrag och särskilda återrapporteringskrav

Förutom Livsmedelsverkets huvuduppgifter får myndigheten uppdrag och återrapporteringskrav i regleringsbrev och i särskilda regeringsuppdrag.

Tabell 2: Sammanställning över återrapporteringskrav och särskilda regeringsuppdrag

Uppdrag i regleringsbrevet för 2016 ¹	Återrapportering
Redogöra för hur myndigheten har bidragit till att uppfylla riksdagens mål för areella näringar, landsbygd och livsmedel	Se sidan 13
Redovisa hur arbetet med att motverka livsmedelsfusk fortskrider	Se sidan 28
Redovisa hur uppdraget att nationellt samordna dricksvattenfrågor bedrivs	Se sidan 53
Redovisa innehåll, omfattning och resultat av den tjänsteexport som bedrivs	Se sidan 62
Redovisa åtgärder och resultat av arbetet med jämställdhetsintegrering	Se sidan 64
Minska utsläppen av koldioxid från resor och transporter genom användande av resfria möten	Se sidan 57
Offentliga måltider	Se sidan 50
Utveckla nationellt varningssystem om livsmedel	Särskild ordning 2017-02-01, se även sidan 29
Utveckla en effektiv kontroll av internethandel med livsmedel	Särskild ordning 2016-10-15, se även sidan 28
Förbättrade förutsättningar för kontroll i primärproduktionen	Särskild ordning 2016-11-30, se även sidan 26
Märkning av GMO-fria livsmedel av animaliskt ursprung	Särskild ordning 2017-11-30
Strategi för arbetet med 3R-frågor	Se sidan 64
Friska djur, sunda växter och säkra livsmedel	Se sidan 18
Åtgärder för att främja livsmedelsexport	Särskild ordning 2017-01-31, se även sidan 38
Uppdrag att utreda finanseringen av Vattenkatastrofgruppen, VAKA ²	Särskild ordning 2017-03-30

1) Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende Livsmedelsverket. Regeringsbeslut 2015-12-18.

2) Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2016. Regeringsbeslut 2016-12-01.

Övriga regeringsuppdrag	
Uppdrag att bidra i arbetet med handlingsplanen för giftfri vardag ¹	Se sidan 59
Uppdrag att bistå Miljömålsrådet (regeringsbeslut 2014-12-18) samt Uppdrag att analysera hur myndigheten ska verka för att nå miljömålen (regeringsbeslut 2015-06-25)	Se sidan 57
Uppdrag angående den offentliga kontrollen av primärproducenter (regeringsbeslut 2015-09-17)	Särskild ordning 2016-12-01, se även sidan 26
Planeringsanvisningar för det civila försvaret (regeringsbeslut 2015-12-10)	Särskild ordning 2016-06-10 samt 2017-02-22
Uppdrag att främja arbetet med hälsosamma matvanor inom hälso- och sjukvården för att förebygga kroniska sjukdomar (regeringsbeslut 2015-12-17)	Särskild ordning 2017-03-01, se även sidan 51
Uppdrag till statliga myndigheter att ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik 2016-2018 (regeringsbeslut 2016-02-04)	Redovisas till Statskontoret, se även sidan 66
Uppdrag till statliga myndigheter att ta emot nyanlända arbetssökande för praktik 2016-2018 (regeringsbeslut 2016-02-04)	Redovisas till Statskontoret, se även sidan 66
Uppdrag att verka för digitalt först – för en smartare livsmedelskedja (regeringsbeslut 2016-02-25)	Jordbruksverkets årsredovisning, se även sidan 36
Uppdrag att stärka kontrollsystemen och redligheten när det gäller fisk och fiskprodukter från Östersjöområdet som omfattas av Sveriges undantag från EU:s gränsvärden för dioxin och PCB (regeringsbeslut 2016-03-31)	Särskild ordning 2017-09-15
Uppdrag till statliga myndigheter att bidra med underlag för Sveriges genomförande av Agenda 2030 (regeringsbeslut 2016-04-07)	Särskild ordning 2016-08-31
Uppdrag att ta fram underlag till insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet (regeringsbeslut 2016-05-04)	Särskild ordning 2017-04-30, se även sidan 51

1) Regleringsbrev för budgetåret 2014 avseende Livsmedelsverket. Regeringsbeslut 2013-12-19.

Arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet och att använda naturresurserna hållbart

Livsmedelsverket ska redogöra för hur myndigheten har bidragit till att, inom ramen för sitt ansvarsområde, uppfylla riksdagens mål för utgiftsområde 23: Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Myndighetens insatser ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga, bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart.

En stor del av Livsmedelsverkets insatser bidrar till att uppnå regerings mål. Genom att tillhandahålla råd och information via digitala kanaler ges

företag i hela landet samma möjlighet till stöd för ökad tillväxt och utveckling. Livsmedelsverket har personal i stora delar av landet och stödjer på så sätt arbete och tillväxt lokalt och regionalt. I syfte att verka för att uppnå de nationella miljömålen har Livsmedelsverket beslutat att dessa mål ska beaktas i all verksamhet.

Närvaro i hela landet

Myndighetens operativa livsmedelskontroll är uppdelad på fyra regioner: Norra och mellersta Sverige (drygt 60 medarbetare), Västra Götaland (drygt 50 medarbetare), Östra Götaland (drygt 50 medarbetare) samt Södra Götaland (drygt 70 medarbetare).

Tabell 3: Livsmedelsverkets genomförda kontroller

Team/Antal	Anläggningar under Livsmedelsverkets kontroll, 2015 ¹	Anläggningar under Livsmedelsverkets kontroll, 2016 ¹	Genomförda kontroller för säker mat och redlig hantering 2015	Genomförda kontroller för säker mat och redlig hantering 2016
Team Norrland	244	248	1 059	978
Team Gävle-Dala	66	67	494	488
Team Östra Svealand	183	165	838	864
Team Västra Svealand	102	118	596	622
Team Skaraborg	84	86	619	547
Team Södra Älvsborg	54	57	528	469
Team Bohuslän-Dal	149	166	314	341
Team Kalmar	81	76	392	484
Team Linköping	114	114	578	536
Team Nordvästra Skåne	119	119	673	514
Team Nordöstra Skåne	73	78	483	370
Team Hörby	56	57	458	439
Team Trelleborg	79	75	437	294
Summa	1 404	1 426	7 469	6 946

Källa: Myndighetsrapporteringen

1) Rensad data. Anläggningar som har upphört under perioden januari–mars eller nyregistrerats under perioden november–december har rensats bort från materialet för att ge en mer rättvisande bild av hur kontrollen fungerar. Antalet inkluderar ägarbyten, vilket innebär att samma anläggning kan finnas med flera gånger på grund av olika ägare under året.

Inom köttkontrollen har Livsmedelsverket kontrollerat 3 316 245 tamboskap, ren och vilt att jämföra med 2015 då antalet uppgick till 3 364 126, en minskning med drygt en procent. Övervakningen av slakt av fjäderfän har ökat från 100 572 413 fjäderfän 2015 till 105 819 492 stycken 2016, en ökning med mer än fem procent.

Livsmedelsverket stärker branschen

Livsmedelsverket stödjer företagande inom sektorn på en rad olika sätt. Förenkling är ett av ledorden. Myndigheten har tillsammans med Jordbruksverket och Tillväxtverket genomfört ett antal dialoger med företag i branschen. Dialogerna har utmynnat i en handlingsplan med en rad olika insatser.

Antalet prenumaranter på Livsmedelsverkets digitala nyhetsbrev riktat till företagare i livsmedelsbranschen ökar, 2016 var antalet 4 395 att jämföra med 3 970 under 2015.

En viktig del av arbetet är de insatser som görs för att underlätta för exporten. Myndigheten

hjälp till när företag ska godkännas av tredjeland för export av livsmedel. Totalt har 49 exportärenden avslutats, varav 13 gäller nya marknader. Livsmedelsbranschen, media, forskare med flera behöver tillgång till information och data för att stärka sin konkurrenskraft och uppfylla sina uppdrag. Livsmedelsverket tillgängliggör öppna data för att ge fler möjlighet att använda dem i sin egen verksamhet och för att ge dem som har idéer om nya tjänster tillgång till datakällorna. Data om livsmedel och näringsvärden är populära att använda av olika programutvecklare för att bygga appar om till exempel träning, matdagböcker och näringsinnehåll.

Tabell 4: Öppna data

Publicerade dataset 2016	Publiceringsdatum	Antal anrop
Livsmedelsdata	2016-09-30	130
Bekämpningsmedelsrester	2016-11-15	40
Matvanor	2016-06-30	162

Någon lansering av myndighetens publicerade dataset har ännu inte genomförts, vilket gör att enbart de som aktivt söker efter öppna data hittat dit. Antal anrop visar hur många som använt tjänsten för att hämta data. Statistiken gäller perioden 1 oktober till 31 december.

Insatser för ökad hållbarhet

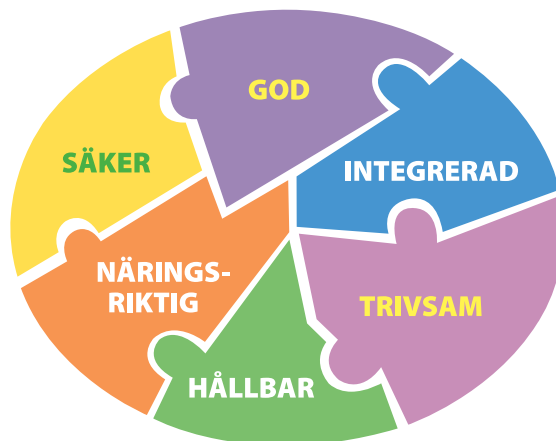
Myndigheten ska även arbeta mot målet att de gröna näringarna ska vara livskraftiga, bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart. Myndigheten driver flera projekt som syftar till att minska miljöpåverkan från livsmedelskedjan inom uppdraget att verka för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Flertalet av projekten handlar om målet Giftfri miljö (se vidare sidan 57).

Regeringsuppdraget *Minska matsvinnet* avslutades i mars 2016 med en slutrapport som lyfter fram behovet av att ta fram en nationell handlingsplan för att minska det svenska matsvinnet.

Under 2016 har Naturvårdsverket, Livsmedelsverket och Jordbruksverket fortsatt driva det nationella nätverket SaMMa, Samverkansgruppen för minskat avfall. Enligt Naturvårdsverkets senaste undersökning har mängden matavfall från butiker, restauranger och hushåll i Sverige minskat jämfört med tidigare mätning. Den största procentuella minskningen har skett hos restauranger och butiker, där mängderna minskat med mellan 17 och 35 procent.

Livsmedelsverkets nya kostråd väger ihop hur man äter hälsosamt och samtidigt hållbart. De nya kostråden ligger även till grund för revideringar av råd inom offentliga måltider.

Myndigheten vill inspirera konsumenter att äta mer mat från växtriket och att minska på rött kött och chark. Den totala köttkonsumtionen har enligt statistik från Jordbruksverket ökat stadigt under en längre tidsperiod, men tycks under de senaste åren ha sjunkit något.

Måltidsmodellen ger ett helhetsperspektiv på bra måltider inklusive hållbarhetsaspekten och kan användas i planering och uppföljning av den offentliga måltidsverksamheten.

Måltidsmodellen lanserades 2012 och används idag av kommuner och regioner/landsting som utgångspunkt för utveckling av måltidsverksamheten. I en kartläggning, som genomfördes 2016, av Sveriges kommuner gällande skolmaten i grundskolan framkom att så gott som samtliga kommuner använder sig av Livsmedelsverkets råd kring skolmåltiderna. Sju av tio kostchefer anser att råden bidragit i ganska eller mycket hög grad till att öka kvaliteten på skolmåltiderna.

Verksamhetsprocess – Utveckla regler

I verksamhetsprocessen Utveckla regler ingår *Regelarbete* samt *Risk- och nyttovärderingar* och *undersökningar* som grund för att utveckla regler.

Tabell 5: Utveckla regler, intäkter och kostnader (tkr)

	2014	2015	2016
Intäkter utöver anslag	1 099	1 116	1 016
Kostnader	20 270	19 925	21 354
Andel av Livsmedelsverkets kostnader (procent)	4,0	3,9	4,0
Antal årsarbetskrafter inkl. stödverksamheten	19	18	23

Källa: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso)

Regelarbete

Hela EU har i stort sett en gemensam lagstiftning för att våra livsmedel ska vara säkra och hanteringen redlig. Livsmedelsverket får besluta om föreskrifter och vägledningar kring livsmedel i Sverige. Myndigheten ska också stödja regeringen i EU-samarbetet och i annan internationell samverkan om livsmedel.

PRESTATIONER

Under året har Livsmedelsverket gett ut 13 föreskrifter:

- LIVSFS 2016:1 säkerställer att Livsmedelsverket kan utföra de uppgifter som åligger verket i egenskap av behörig myndighet inom ekologisk produktion enligt förordning (EG) nr 834/20071 och förordning (EG) nr 889/20082.
- LIVSFS 2016:2 ger Livsmedelsverket möjlighet att ta ut avgift för ansökan om tillstånd att använda ingredienser från icke-ekologiskt jordbruk i ekologisk produktion av livsmedel.
- LIVSFS 2016:3 inför gränsvärden för tobaks-specifika nitrosaminer och bens(a)pyren.
- LIVSFS 2016:4 upphäver tidigare föreskrifter om erukasyra.
- LIVSFS 2016:5 om livsmedelshygien fastställer tydligare regler för direktförsäljning av små mängder av animaliska primärprodukter av till exempel mjölk och ägg, frilevande vilt samt av kött från fjäderfä och hardjur.
- LIVSFS 2016:6–11 är anpassningar till den nya EU-förordningen 609/2013 om livsmedel för särskilda grupper som började tillämpas den 20 juli 2016.
- LIVSFS 2016:12 inför ett antal nya bestämmelser om planering och uppföljning av den offentliga kontrollen.
- LIVSFS 2016:13 upphäver SLVFS 1993:28 och genomför direktiv (EU) 2015/2203. Ändringarna innebär bland annat att standarden för ätliga kaseiner och kaseinater ändras och att dessa måste uppfylla vissa gränsvärden för att få användas vid beredning av livsmedel.

Tabell 6: 2016 års föreskrifter

LIVSFS	Ändrar/omtryck	Ändrar/omtryck
2016:1	Ny	Ekologisk produktion
2016:2	LIVSFS 2006:21	Avgifter
2016:3	LIVSFS 2012:6	Snus och tuggtobak
2016:4	Upphäver SLVFS 1993:15	Erukasyra
2016:5	LIVSFS 2005:20	Livsmedelshygien
2016:6	Upphäver SLVFS 1994:50	Modersmjölksersättning, export
2016:7	Upphäver SLVFS 2000:14	Livsmedel för särskilda näringsändamål
2016:8	SLVFS 2000:15	Livsmedel för speciella medicinska ändamål
2016:9	SLVFS 1997:27	Spannmålsbaserade livsmedel och barnmat för spä- och småbarn
2016:10	LIVSFS 2008:2	Modersmjölksersättning och tillskottsnäring
2016:11	Upphäver SLVFS 1997:30	Kostersättningar för viktkontroll
2016:12	LIVSFS 2005:21	Offentlig kontroll av livsmedel
2016:13	Upphäver SLVFS 1993:28	Kaseiner och kaseinater avsedda som livsmedel

Friska djur, sunda växter och säkra livsmedel

Livsmedelsverket ska löpande stödja regeringens arbete med EU:s lagstiftningspaket om djurhälsa, växtskydd och offentliga kontroller och ta fram en plan för genomförandet av lagstiftningen. Myndigheten har börjat inventera vilka förändringar som lagstiftningspaketet innebär för att utreda vilka nationella regeländringar som måste göras. Arbetet med att anpassa svenska regler och tillämpningssätt efter det nya lagstiftningspaketet kommer att bedrivas kontinuerligt under de kommande åren.

Förenklingsresan för livsmedelsindustrin

Livsmedelsverket har tillsammans med Jordbruksverket och Tillväxtverket fortsatt projektet *Förenklingsresan för livsmedelsindustrin – en resa för tillväxt och export*. Ambitionen har varit att i dialog med livsmedelsföretag och berörda myndigheter genomföra aktiviteter som leder till förenklningar i företagens vardag. 2016 genom-

fördes fyra möten. Frågorna från samtliga besök har analyserats och en myndighetsgemensam handlingsplan har presenterats för myndighetschefer, de besökta företagen och Näringsdepartementet. Samtliga var mycket positiva till innehållet i handlingsplanen. Aktiviteterna i handlingsplanen rör sig inom flera områden: export, information och kontakt med myndigheter, förbättrad livsmedelskontroll, regler och märkning samt utbildning och utveckling.

EU och det internationella arbetet

Livsmedelsverket företräder Sverige i förhandlingar om livsmedelsfrågor i EU, Codex Alimentarius och andra forum. Livsmedelslagstiftningen är i stort sett gemensam inom EU och tas fram på EU-nivå där Livsmedelsverket ger stöd till regeringen i EU-samarbetet och i annan internationell samverkan om livsmedel. I detta ingår att fortlöpande hålla regeringen informerad om förhållanden som är av betydelse för samarbetet. Myndigheten företräder Sverige i ett femtiotal olika arbetsgrupper och sektioner av den ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder.

PRESTATIONER

Tabell 7: Antal EU-möten där Livsmedelsverket deltagit

Antal/år	2014	2015	2016
EU-möten	–	–	128

Källa: Livsmedelsverkets internationella avdelning
Det är första året som myndigheten redovisar denna uppgift.

Under 2016 har Livsmedelsverket genom arbete i EU och Codex Alimentarius medverkat till säkra livsmedel och redlighet, exempelvis genom att bidra till kommissionens pågående arbete med att ta fram lämpliga riskhanteringsåtgärder för akrylamid. Livsmedelsverket har även bidragit i arbetet för lägre gränsvärden rörande metylkvicksilver där gränsvärdena för viss fisk sänkts i enlighet med svenska önskemål. Sverige har genom

Livsmedelsverket även drivit frågan om vikten av korrekt märkning av livsmedel för att minska matsvinnet.

Inom Codex Alimentarius har Livsmedelsverket bidragit med haltdata inför hantering av gränsvärden för arsenik i ris, arbetat med regel-förenkling när det gäller märkning av livsmedel samt bidragit till det fortsatta arbetet med att globalt förebygga antimikrobiell resistens.

Risk- och nyttovärderingar och undersökningar som grund för utveckling av regler

Livsmedelsverket undersöker livsmedel och matvanor. Myndigheten utför analyser, utvecklar metoder och genomför risk- och nyttovärderingar efter svenska förhållanden för att kunna utveckla rätt regler och råd om livsmedel.

PRESTATIONER

Riskvärdering utifrån analyser leder till bättre råd

Analysen av prov från livsmedel är ett viktigt verktyg för att kunna hitta de livsmedel som orsakat utbrott eller enstaka fall av sjukdom. Orsaken till olika utbrott används i riskvärderingar som senare utmynnar i råd eller regler.

Vid elva tillfällen har Livsmedelsverket om- betts analysera livsmedel som misstänkts ha orsakat kraftiga allergiska reaktioner. Vid fyra tillfällen kunde ett allergen påvisas som inte var deklarerat på förpackningen, bland annat mjölkprotein i en veganglass som ett barn allergiskt mot ägg och mjölk ätit.

Vid femton tillfällen har myndigheten genomfört mikrobiologiska analyser av livsmedel som stöd till matförgiftningsutredningar. Vid ett större utbrott av vinterkräksjuka med ett sjuttioal drabbade i tre olika städer misstänktes ostron vara smittkällan. Detta bekräftades av Livsmedelsverkets analys som påvisade norovirus i de aktuella ostronen.

Risktermometern

Livsmedelsverket har utvecklat verktyget Risktermometern för att bättre kunna prioritera i arbetet med kemiska ämnen. Metoden skiljer sig från traditionell riskvärdering genom att den även tar hänsyn till graden av de hälsoeffekter som de kemiska ämnena kan orsaka. Med Risktermometern kan risker för olika ämnen jämföras, vilket även ger stöd i arbetet med regelutveckling, livsmedelskontroll och kostråd.

Under året har Risk- och nyttovärderingsavdelningen vid Livsmedelsverket använt metoden för att genomföra en riskklassificering av vissa kontaminanter. Av de undersökta ämnena rankades akrylamid och bly högst. Resultatet av riskklassificeringen ligger sedan till grund för den långsiktiga planeringen av Livsmedelsverkets kontrollprogram.

Ett bredare samarbete om ranking av kemiska och mikrobiologiska risker har inletts med finska livsmedelssäkerhetsmyndigheten och Efsa. Inom ramen för samarbetet kommer Risktermometern användas på EU-nivå.

Risktermometern ska även bidra till den externa kommunikationen om risker med hjälp av grafiska illustrationer som visar riskens storlek. Under året har sådana illustrationer tagits fram för arsenik och dioxin.

Verksamhetsprocess – Leda Livsmedels- kontrollen

Livsmedelsverket verkar för en effektiv och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet. Myndigheten samordnar den nationella kontrollplan som omfattar kontrollen i hela livsmedelskedjan. I verksamhetsprocessen Leda livsmedelskontrollen ingår *Leda och samordna den nationella kontrollen, Redlighet i livsmedelshanteringen, Krisberedskap, Nationella kontrollprogram, Rådgivning till livsmedelsföretag, Främjande av svensk livsmedelsexport och Nationellt referenslaboratorium.*

Tabell 8: Leda livsmedelskontrollen, intäkter och kostnader (tkr)

	2014	2015	2016
Intäkter utöver anslag	73 827	85 235	83 861
Kostnader	176 395	172 098	199 521
Andel av Livsmedelsverkets kostnader (procent)	34,5	33,4	37,2
Antal årsarbetskrafter inkl. stödverksamheten	142	141	172

Källa: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso)

Leda och samordna den nationella kontrollen

I Sverige finns cirka 60 000 primärproducenter, cirka 91 000 livsmedelsanläggningar och drygt 5 000 dricksvattenanläggningar. Den största delen av livsmedelskontrollen utförs av kommunerna. Länsstyrelserna ansvarar för att stödja, samordna och följa upp kommunernas kontroll inom länet. Länsstyrelserna ansvarar även för att utföra livsmedelskontrollen i primärproduktionen. Livsmedelsverket har det övergripande ansvaret för den svenska livsmedelskontrollen.

Aktörer inom den svenska livsmedelskontrollen har haft möjlighet att ge sin syn på Livsmedelsverkets insatser i en förtroendemätning genomförd hösten 2016. Förtroendet har gått upp sedan förra mätningen och kontrollmyndigheterna förknippar Livsmedelsverket i hög

grad med kompetens och anser att myndigheten är drivande i frågor som rör nyttig och säker mat. Men, mätningen visar också på en viss försämring när det gäller livsmedelsinspektörernas syn på myndighetens förmåga att leda och samordna livsmedelskontrollen.

PRESTATIONER

För att öka likvärdigheten och höja kvaliteten i kontrollen genomför myndigheten särskilda utbildningsinsatser. Detta görs i form av kurser, handböcker, konferenser och via webbplatsen.

Tabell 9: Leda och samordna nationell livsmedelskontroll, prestationer och kostnader

Antal/år	2014	2015	2016
Länsmöten, chefslänsmöten, chefsmöten	19	36	52
Telefonfrågor från kontrollmyndigheter	1 247	816	477
Frågor på Livstecknet	413	745	831
Vägledning och kontrollhandböcker	6	9 ¹	7
Utbildningar(fysiska)	9	7	6
E-utbildningar (lanserade)	-	-	2
Utbildningstillfällen	30	13	13
Deltagare	1 301	489	543 ²
Antal frågor/ärenden/anmälningar till tipsfunktionen för livsmedelsfusk	206	286	187
Revisioner i livsmedelskedjan utförda av Livsmedelsverket	25 ¹	40 ¹	18
Kostnader (tkr)	45 851	48 664	74 903

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

1) Uppgiften har korrigerats.

2) Varav 342 kvinnor och 201 män.

Regional samverkan och länsmöten

Under 2015 startade Livsmedelsverket funktionen *Regional samverkan* med målet att i dialog med livsmedelskontrollen öka likvärdigheten, minska sårbarheten och se till att resurser och kompetens utnyttjas optimalt. Den centrala, regionala och kommunala kontrollen behöver hitta former för samarbeten. Detta sker bland annat genom möten med beslutfattare samt träffar med inspektörer (länsmöten). Livsmedelsverket har anslutit sig till redan befintliga chefsnätverk inom regional och kommunal kontroll (chefsmöten). Myndigheten har även tillsammans med länsstyrelserna anordnat egna mötestillfällen (chefslänsmöten). Ett stort antal myndigheter har varit representerade vid årets möten, 124 stycken.

Länsmöten är en arena där personalen vid de lokala och regionala kontrollmyndigheterna informeras om nyheter och trender inom livsmedelskontrollen. Mötena anpassas efter regionala förutsättningar, men alla möten innehåller även information som lämnas vid samtliga träffar. Under 2016 informerade Livsmedelsverket om avvikelshantering, nya regler inom området livsmedel för särskilda grupper, regler som styr näringsdeklarationer, olika regeringsuppdrag som berör verksamhet inom den kommunala kontrollen samt om regler som styr hantering av livsmedel av animaliskt ursprung.

Den årliga nationella konferensen om livsmedelskontroll samlade cirka 400 personer från den offentliga livsmedelskontrollen i Sverige. Programmet innehöll bland annat information om sanktioner som politiskt styrmedel och hur de kan användas i praktiken samt hur myndigheter kan förebygga trakasserier, hot, våld och korruption. 90 procent av de som svarade på utvärderingen uppgav att de ansåg konferensen vara meningsfull.

Webbplatsen Livstecknet – kanal för frågor och samverkan

Webbplatsen Livstecknet är Livsmedelsverkets digitala mötesplats och kanal för kontroll-

myndigheterna. Webbplatsen erbjuder bland annat ett forum där man kan ställa frågor till Livsmedelsverket och till kollegor runt om i landet och även föra diskussioner i olika ämnen. Antalet frågor har stadigt ökat under de senaste åren, samtidigt som telefonfrågorna minskat. Man kan även söka efter redan besvarade frågor, vilket utnyttjas flitigt. 2016 års drygt 800 frågor har visats över 99 000 gånger. Cirka 25 procent av frågorna handlar om märkning och information. Andra vanliga ämnen är registrering, godkännande, kött och dricksvatten.

En enkät till alla medlemmar i Livstecknet genomfördes i under våren 2016. Närmare hälften svarade, 777 medlemmar, varav 732 hade besökt Livstecknet. 55 procent var nöjda eller mycket nöjda med Livstecknet. Endast 7 procent var missnöjda.

Stödjande och styrande information i en wiki – vägledningar och kontrollhandböcker

Den 19 september 2016 lanserades *Kontrollwiki*, ett nytt webbaserat verktyg för stödjande och styrande information riktad till livsmedelskontrollen. Informationen kommer att inkludera vägledningar, kontrollhandböcker och instruktioner med fördelen att informationen samlas på ett ställe.

De texter som lanserades i kontrollwikin 2016 behandlar styrning av kontrollen, kontroll, registrering och godkännande av livsmedelsanläggningar, information och märkning, provtagning, mikrobiologiska kriterier, kosttillskott, tillsatser samt livsmedel för särskilda grupper. Vägledningarna behandlar radioaktiva ämnen i dricksvatten, livsmedelskontroll i primärproduktion och om användande av Livsmedelsverkets kostråd i märkning och marknadsföring av enskilda livsmedel. Därtill har kontrollhandböckerna om butik och storhushåll reviderats.

Fortsättningen på projektet ger förutsättningar för att den operativa kontroll som Livsmedelsverkets utför ska kunna administreras helt i mobilen med hjälp av en applikation, *Kontrollappen*. I appen finns information om anläggningar, deras verksamhet och pågående ärenden tillgänglig i

mobilen. Avvikelser och fynd kan dokumenteras direkt med bild och video. Kontrollappen blev inte färdig under 2016. Det beror på att ytterligare utvecklingsbehov för appen identifierades under året.

Utbildningar och kurser 2016

Livsmedelsverket har under året genomfört kurser och utbildningar om riskbaserad dricksvattenkontroll, revisionsteknik, HACCP¹ och livsmedelsfusk. Inom området livsmedelsfusk har en utbildningsserie med nio utbildningsomgångar om fyra dagar genomförts under 2015 och 2016. Fem av dessa tillfällen genomfördes under 2016. Livsmedelsverket har också genomfört en utbildning för företagsanställda assistenter vid fjäderfäslakterier.

Under året har Sverige skickat 231 deltagare på 63 olika kurser inom Better Training For Safer Food (EU-gemensamma utbildningar).

En satsning på att ta fram e-utbildningar till Utbildningsportalen har påbörjats. Under 2016 publicerades två olika kurser, en med förvaltningskunskap och en om listeria.

Livsmedelsverkets tipsfunktion för livsmedelsfusk

Funktionen Livsmedelsombudsmannen startade under oktober 2014 för att personer som arbetar inom livsmedelsbranschen, men även konsumenter, ska kunna lämna information om

oegentligheter. Inkomna tips utreds antingen hos Livsmedelsverket eller hos den kontrollmyndighet som har ansvar för frågan. Hösten 2016 döptes verksamheten om till *Livsmedelsverkets tipsfunktion för livsmedelsfusk*.

Under 2016 har det kommit totalt 187 tips eller ärenden till tipsfunktionen. Av dessa har merparten skickats vidare till kommuner och en mindre del till Livsmedelsverkets regionala avdelningar. Det som inte skickats vidare har varit åsikter, spam eller ärenden som inte ska hanteras av livsmedelskontrollen.

Revisioner i livsmedelskedjan

Revisionen är en oberoende granskning av Sveriges livsmedelskontroll och inkluderar även granskning av Livsmedelsverkets arbete med att leda och samordna kontrollen.

Livsmedelsverket leder den Nationella samrådsgruppen för revision inom livsmedelskedjan. Under året har samrådsgruppen arbetat med en kommunikationsplan för hur revisionsresultaten ska spridas och hur kännedomen om revisionssystemet ska öka. En förbättrad uppföljning av länsstyrelsernas arbete med kommunrevisioner har diskuterats och Livsmedelsverket har tagit fram ett åtgärdsförslag. En diskussion har påbörjats om hur kommuner som reviderar varandra kan få en plats i revisionssystemet. Gruppen följer också det nya nordiska samarbetet där länderna genomför oberoende granskningar av varandras revisionssystem.

1) HACCP = Farooanalys och kritiska styrpunkter som kan bestå av till exempel mikrobiologiska, kemiska, allergena eller fysiska faror.

Tabell 10: Revisioner i livsmedelskedjan utförda av Livsmedelsverket

	2014 ¹	2015	2016
Kommuner	18	30	15
Länsstyrelser	6	5	0
Livsmedelsverket	0	5	3
Generalläkaren	1	0	0
Summa revisioner	25	40	18

Källa: Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

1) 2014 års uppgifter har korrigerats.

Livsmedelsverket utförde 18 revisioner under 2016. Revisionerna utförs enligt EG-förordning nr 882/2004 om offentlig kontroll för att säkerställa att kontrollen av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelser om djurhälsa och djurskydd följs. Revisionerna följer också kommissionens beslut 2006/677/EG som fastställer riktlinjer för utförande av revisioner.

Livsmedelsverkets revisioner under 2016 fokuserade på slakt, konfektyranläggningar, butiker, kosttillskott och vegetabilieanläggningar. Vid flertalet av revisionerna granskades kontrollen på plats vid en anläggning, så kallad skuggkontroll.

Livsmedelsverket utförde inga revisioner av länsstyrelserna 2016 på grund av det omfattande regeringsuppdraget om länsstyrelsernas kontroll av primärproducenter.

Livsmedelsverket har under året tagit del av ett trettiotal revisionsrapporter från länsstyrelserna och på så sätt granskat hur de utför revisionerna. Vid de flesta av dessa revisioner har även skugg-

kontroller genomförts, exempelvis i butiker och vid dricksvattenanläggningar. Några revisionsrapporter från länsstyrelser har resulterat i att Livsmedelsverket har genomfört uppföljande revisioner.

Under 2016 har tre kommunala myndigheter förelagts vidta åtgärder för att förbättra sin kontroll av livsmedel. 27 kommunala myndigheter hade för år 2015 rapporterat att de hade genomfört så få kontroller att de fick uppföljande frågor från Livsmedelsverket. Av dessa angav 21 stycken att bemanningsproblem helt eller delvis varit orsaken.

Livsmedelsverket granskar olika kvalitets-säkringssystem som används inom primärproduktionen för att bedöma om de kan användas som ett stöd för att minska den offentliga kontrollen. Under 2016 granskade Livsmedelsverket tillämpningen av kvalitetssäkringssystemet Sigill Biodling. Detta system förefaller fungera bristfälligt som komplement till och underlag för bedömning av hur mycket offentlig kontroll primärproduktionen behöver.

EFFEKT

Sammanställning av Sveriges offentliga livsmedelskontroll

Varje år rapporteras den svenska livsmedelskontrollens resultat till Livsmedelsverket. För verksamhetsåret 2015 rapporterades det in 87 302 kontroller, vilket är en minskning med drygt 1 000 kontroller jämfört med tidigare år.

Utifrån de inrapporterade uppgifterna från

2015 års kontroll ser Livsmedelsverket att det fortfarande finns stora skillnader mellan kontrollmyndigheterna. Men, det är positivt att andelen kontrollerade anläggningar som är placerade i de högsta riskklasserna 1–4 och har fler än fem tilldelade kontrolltimmar ligger kvar på cirka 95 procent. Motsvarande siffra för dricksvattenanläggningar är 77 procent, vilket är en minskning jämfört med 2014 då siffran var 84 procent.

Tabell 11: Nationella livsmedelskontroller 2013–2015

Antal/år	2013	2014	2015
Nationella livsmedelskontroller	85 217	88 614 ¹	87 302 ¹

Tabell 12: Kontroll av livsmedelsanläggningar i riskklass 1–4 med fler än fem kontrolltimmar

Andel kontrollerade anläggningar	Andel kontrollmyndigheter 2013	Andel kontrollmyndigheter 2014 ¹	Andel kontrollmyndigheter 2015 ¹
0–50 procent	8	4	4
51–80 procent	14	10	9
81–90 procent	14	12	10
91–100 procent	64	74	77
Totalt	100	100	100
Antal kontrollmyndigheter	242	243	245

Tabell 13: Kontroll av dricksvattenanläggning i riskklass 1–4 med fler än fem kontrolltimmar

Andel kontrollerade anläggningar	Andel kontrollmyndigheter 2013	Andel kontrollmyndigheter 2014 ¹	Andel kontrollmyndigheter 2015 ¹
0–50 procent	40	18	24
51–80 procent	1	0	2
81–90 procent	0	0	0
91–100 procent	59	82	74
Totalt	100	100	100
Antal kontrollmyndigheter	95	96	96

Källa tabell 11–13: Livsmedelsverkets rapporteringssystem för livsmedelskontroll. Resultat från livsmedelskontrollen 2016 färdigställs först efter att denna årsredovisning publicerats.

1) Rensad data. Anläggningar som har upphört under perioden januari–mars eller nyregistrerats under perioden november–december har rensats bort från materialet för att ge en mer rättvisande bild av hur kontrollen fungerar.

Anläggningar i riskklass 1–4 med en kontrolltid på mer än fem timmar är de anläggningar som har den mest riskfyllda produktionen, till exempel stora slakterier, stora dricksvattenanläggningar och sjukhuskök. De bör därför kontrolleras minst en gång per år.

77 procent av kontrollmyndigheterna har under 2015 kontrollerat alla eller nästan alla (91–100 procent) livsmedelsanläggningar som är placerade i de högsta riskklasserna. Jämfört med året innan betyder det att andelen har ökat. Det är fortfarande några myndigheter, 4 procent, som inte prioriterar att kontrollera de mest riskfyllda livsmedelsanläggningarna.

74 procent av kontrollmyndigheterna har under 2015 kontrollerat alla eller nästan alla (91–100 procent) dricksvattenanläggningar som är placerade i de högsta riskklasserna. Jämfört med året innan betyder det att andelen har minskat. Det finns fortfarande myndigheter som inte prioriterar att kontrollera de mest riskfyllda dricksvattenanläggningarna, andelen har ökat från 18 till 24 procent.

Länsstyrelsernas kontroll av primärproduktionen

Under 2015 utförde länsstyrelserna 961 kontroller vid totalt 928 anläggningar. Det är en ökning jämfört med 2014 då 780 kontroller utfördes. Antalet ligger även över 2013 års resultat på 882 kontroller. Det är framförallt kontroller där urvalet varit riskbaserat som ökat, vilket är en positiv utveckling.

Uppfyller kontrollen av primärproducenter gällande krav i regelverket?

Regeringen uppdrog 2015 åt Livsmedelsverket och Jordbruksverket att gemensamt utvärdera om den svenska offentliga kontrollen av primärproducenter av livsmedel och foder uppfyller de krav som gällande reglerna ställer. Primärproduktionen omfattar till exempel odling av spannmål, frukt, grönsaker, mjölk- och äggproduktion, fiske och uppfödning av djur som ska bli livsmedel. Det är länsstyrelserna som

utför kontrollen av primärproducenterna, med vägledning och stöd från Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Utvärderingen visar att kontrollen inte uppfyller lagstiftningen på en rad områden: kontrollen är inte riskbaserad i full utsträckning, den utförs inte regelbundet och tillräckligt ofta, den är inte enhetlig och ger inte avsedd effekt.

Förslag för att förbättra kontrollen handlar om att utveckla och förenkla systemet för att kontrollen ska bli mer riskbaserad än i dag. De båda myndigheterna föreslår bland annat att de tar fram en gemensam plan över vilka branscher som ska kontrolleras årligen.

Arbetet har skett i dialog med länsstyrelserna och branschföreträdare. Uppdraget redovisades även i särskild ordning.

Förbättrade förutsättningar för kontroll i primärproduktionen

Livsmedelsverket har haft i uppdrag att sammanställa länsstyrelsernas arbete med registrering av livsmedelsföretag i primärproduktionen. I juni 2016 tillfrågades samtliga länsstyrelser om hur arbetet gått med registreringen av livsmedelsföretag. Länsstyrelserna uppskattade då att det finns cirka 45 000 anläggningar och att endast omkring 26 000 av dessa är registrerade. Livsmedelsverket uppskattar dock antalet primärproducenter till omkring 60 000. Företag inom verksamhetstyper som jakt, fiske och bärplockning uppges vara svåra att hitta för länsstyrelsen, eftersom de inte finns i register eller sammanhang där länsstyrelserna brukar vara aktiva. Uppdraget redovisades även i särskild ordning.

lakttagelser från Livsmedelsverkets redovisning av livsmedelskontrollen i landet och revisioner av länsstyrelser och kommuner

Resultaten från 2016 års revisioner av kommuner och länsstyrelser visar att det krävs fortsatta insatser på alla nivåer för att nå de nationella målen för livsmedelskontrollen. Det finns stora variationer i

hur väl den svenska livsmedelskontrollen fungerar och flera brister kvarstår sedan tidigare. Brister-
na består bland annat i att avgifterna inte täcker
kostnaden för kontrollen och att avgifter för extra
offentlig kontroll inte tas ut.

Flera kommuner brister också i att följa upp den
egna kontrollen. De följer inte upp att den plane-
rade kontrollen verkligen utförts eller att livsmed-
elsföretagen har vidtagit åtgärder för att komma
tillrätta med noterade avvikelser. Flera myndighe-
ter har också brister i sin kompetensförsörjning i
förhållande till myndighetens kontrollansvar.

Men, det finns ljuspunkter, vilket framgår

av Livsmedelsverkets årliga sammanställning
av livsmedelskontrollen. Exempelvis har
kontrollen inom redlighetsområdet utvecklats
mycket de senaste två åren, vilket kan bero på
de myndighetsgemensamma kontrollprojekten
och att Livsmedelsverket genomfört stora
utbildningsinsatser.

Sveriges livsmedelskontroll har under
Livsmedelsverkets ledning arbetat hårt med att
förbättra sig i de frågor där EU-kommissionens
revisorer har påtalat brister. Vid uppföljningen
2016 var majoriteten av tidigare brister åtgärdade.

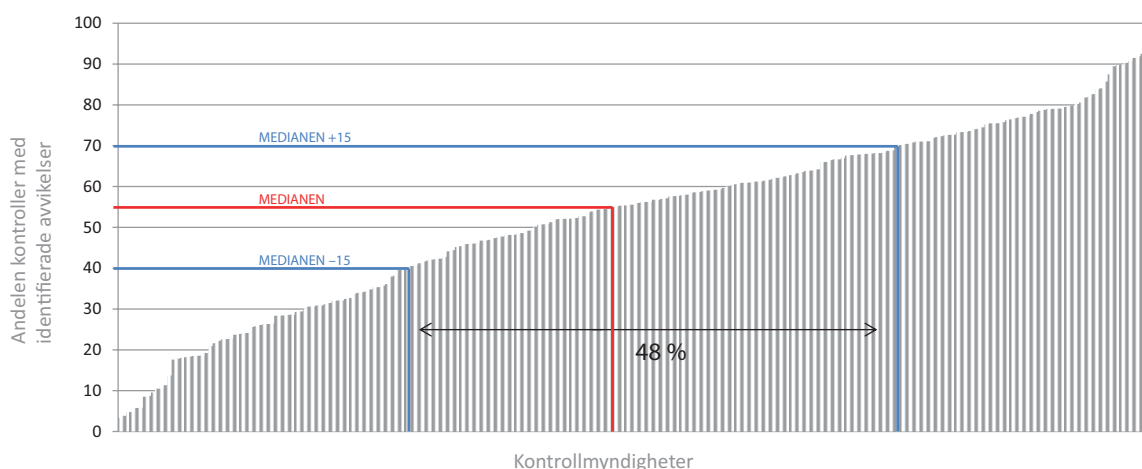
EFFEKT

Ny indikator på likvärdig kontroll

En indikator på om livsmedelskontrollen är
likvärdig är hur stor andel av kontrollerna som
leder till att en avvikelse registreras. Andelen
kontroller som leder till en avvikelse varierar av
naturliga skäl mellan landets kontrollmyndig-
heter, då företagen som respektive kontroll-
myndighet granskar skiljer sig åt. Men, det har
visat sig att det finns en orimligt stor variation i
hur stor andel av kontrollerna som leder till av-
vikelse. Dessa variationer kan till stor del härledas
till skillnader i kontrollens upplägg på företaget
och kontrollmyndigheternas avvikelshantering.

För att följa spridningen av andelen kontroller
med avvikelser har Livsmedelsverket beslutat
att utgå från den genomsnittliga andelen kon-
troller med avvikelser och undersöka hur många
kontrollmyndigheter som har 15 procentenheter
högre eller lägre registrerade avvikelser än
genomsnittet. Indikatorn ger en bild av hur sam-
lade kontrollmyndigheterna är runt medianen.
Andelen kontrollmyndigheter inom detta avstånd
från medianen bör öka från den nuvarande nivån.

År 2016 låg indikatorn på 48 procent, vilket
signalerar att kontrollen inte är likvärdig.

Andel genomföra kontroller med registrerade avvikelser högre eller lägre än 15 procent från medianen.

Källa: Myndighetsrapporteringen

Redlighet i livsmedelshanteringen

Arbetet mot livsmedelsfusk hör till prestationen Leda och samordna den nationella kontrollen. Myndigheten genomför ett antal insatser inom redlighetsområdet, till exempel en särskild utbildningsserie och tipsfunktionen för livsmedelsfusk. Internationellt samarbete är en framgångsfaktor, men mycket behöver även göras på nationell nivå. Nedan sårredovisas några av årets insatser inklusive de olika regeringsuppdrag som Livsmedelsverket fått inom området.

PRESTATIONER

RASFF, Rapid Alert System for Food and Feed

När livsmedel som inte är säkra upptäcks inom EU meddelar medlemsländerna varandra via RASFF, EU:s system för snabba varningar för foder och livsmedel. Informationen ska skickas skyndsamt så att berörda myndigheter kan kontrollera att företagare i respektive land vidtar nödvändiga åtgärder för att få bort livsmedlet från marknaden.

Livsmedelsverket är Sveriges kontaktpunkt för RASFF och alla ingående och utgående meddelanden går via kontaktpunkten. Vid inkommande meddelanden från andra EU-länder förmedlar Livsmedelsverket aktuell information till berörda kontrollmyndigheter i Sverige, så att de kan vidta åtgärder. Det är inte bara EU:s medlemsländer som är kopplade till RASFF-systemet, utan sammanlagt nås 184 länder via systemet.

Under 2016 sändes det 171 meddelanden om icke säkra livsmedel som berörde Sverige. Av dessa skapade Sverige 74 stycken. Vanliga kategorier är kosttillskott, kött, köttprodukter samt frukt och grönt. De senaste tre åren har dock kosttillskott stått för den största andelen meddelanden.

AAC, Administrative Assistance and Cooperation

Livsmedelsverket är kontaktpunkt för det nyinrättade AAC-systemet för administrativt stöd

och assistans mellan EU:s livsmedelsmyndigheter. Systemet används av medlemsländerna vid förfrågningar om företag som inte uppfyller reglerna i livsmedelslagstiftningen, men där det inte är fråga om icke säkra livsmedel. Systemet fungerar även för att utbyta information vid utredningar om misstänkt fusk med livsmedel. Systemet har varit aktivt sedan november 2015 och hitintills har ett trettiotal meddelanden eller förfrågningar via AAC berört Sverige. Systemet är ännu ganska okänt för många inom livsmedelskontrollen och antalet ärenden förväntas öka då systemet blir mer känt.

Kontroll av internethandel med livsmedel

Livsmedelsverket har haft i uppdrag att arbeta för en effektiv kontroll av internethandel med livsmedel med särskilt fokus på handel med kosttillskott. Uppdraget genomfördes i dialog med berörda kontrollmyndigheter och med branschen. Särskild vikt lades vid vad Livsmedelsverket kan göra för att samordna, vägleda och stödja kontrollen inom området. Livsmedelsverket har upprättat dialog med Läkemedelsverket, Tullverket, Konsumentverket och Skatteverket. Andra externa kontakter har också tagits, bland annat med Svensk Egenvård som är branschorganisation för tillverkare och importörer av kosttillskott och med Svensk Digital Handel som är bransch-

organisation för företag med internethandel. Uppdraget har även redovisats i särskild ordning.

Ett nationellt varningssystem om livsmedel

Livsmedelsverket fick 2016 i uppdrag att utreda och utveckla ett nationellt varningssystem för livsmedel som utgör en risk för människors hälsa samt för ökat informationsutbyte och samarbete

mellan myndigheterna. Uppdraget ska redovisas i februari 2017. Livsmedelsverket föreslår att myndigheten inrättar ett nationellt varningssystem genom att använda systemet RASFF (se ovan).

Om förslaget genomförs kommer Livsmedelsverket att föreskriva att kontrollmyndigheter ska ansluta sig till systemet, göra och bevaka anmälningar i systemet samt sända uppföljande information om vilka åtgärder som vidtagits.

EFFEKT

Under 2016 har 22 åtal anmälningar gjorts av Livsmedelsverket, de flesta av dem rör brott mot djurskyddslagen.

I Livsmedelsverkets förtroendemätning 2016 uppgav den stora merparten av konsumenterna att de har förtroende för att informationen på livsmedelsförpackningen är riktig. Endast

12 procent ansåg risken vara hög för felaktig eller ofullständig information. Något fler, 17 procent, upplevde en stor risk för att informationen på restaurang är felaktig eller ofullständig. Varannan konsument har stor tilltro till att livsmedelskontrollen i Sverige bidrar till att man inte blir lurad.

Krisberedskap

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 882/2004 krävs att kontrollmyndigheter ska ha särskilda beredskapsplaner för händelser som kan drabba dricksvatten och livsmedel.

Livsmedelsverket ansvarar för att samordna kris- och beredskapsplaneringen av livsmedelsförsörjningen i ledet efter primärproduktionen. Myndigheten samordnar också stöd till kommuner när dricksvattenförsörjningen är hotad, som vid översvämning eller förorening i vattenledningar. Myndigheten kan bland annat hjälpa till med utrustning för nödvattenförsörjning till drabbade områden.

Livsmedelsverket ansvarar för den nationella vattenkatastrofgruppen, som ger stöd till kommuner och regioner vid akuta problem med dricksvattenförsörjningen. Utrustning för nödvattenförsörjning finns placerad på sex platser

i landet och dessa lånas ut till kommuner vid behov. VAKA har till och med 2015 finansierats med medel från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB. Regeringen fattade i december 2016 beslut att utöka Livsmedelsverkets anslagskredit för att säkerställa att myndigheten skulle kunna finansiera VAKA under 2016. Samtidigt fick Livsmedelsverket i uppdrag av regeringen att utreda hur den nationella vattenkatastrofgruppen ska finansieras i framtiden. Trots att finansieringsfrågan ännu inte har en permanent lösning kommer myndigheten att fortsätta verksamheten under 2017.

PRESTATIONER

Samordning av livsmedelsförsörjning

Livsmedelsverket har under 2016 startat en samrådsgrupp för livsmedelsförsörjning som har träffats vid två tillfällen. Gruppen har representanter från jord till bord, kompletterat med berörda myndigheter. Ett av de områden som har diskuterats är den återupptagna planeringen för civilt försvar och de privata aktörernas roll och ansvar i planeringen.

Dricksvatten

VAKA har under året tagit emot 29 samtal och av dessa bedömt 24 samtal som larm. De larm där VAKA har gått in med stöd under 2016 har omfattat:

- fem händelser med brott på huvudledningar eller omfattande läckor med konsekvenser som lågt tryck eller tömda ledningar och vattentorn
- elva händelser där mikroorganismer gett upphov till otjänligt vatten
- åtta händelser där farligt gods på väg eller annan förorening riskerat förorena ledningsnät, vattenverk eller vattentäkt

Vid fyra tillfällen har Livsmedelsverkets utrustning för nödvattenförsörjning efterfrågats och använts.

Tabell 14: Krisberedskap, prestationer och kostnader

Antal/år	2014	2015	2016
Pågående projekt	16	16	21
Avslutade projekt	5	1	8
Kostnader (tkr)	48 930	46 820	54 281

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

Livsmedelsverket har under 2016 även bistått Norge med att starta deras vattenkatastrofgrupp. Hjälpn har bestått av stöd, coaching och övningar på plats i Oslo.

Avslutade projekt

Myndigheten har genomfört en förstudie om en *myndighetsgemensam omvärldsbevakning till stöd för riskutvärdering*. I studien har även Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt deltagit. En gemensam ansökan för ett vidare projekt har skickats till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Utgångspunkten är att genom kontinuerlig bevakning och analys av nya områden inom krisberedskapen stärka förmågan att snabbt uppmärksamma förändringar i sektorn.

Projektet *Nödvattenövning Stor Stad* avslutades 2016. Projektet har erbjudit övningar och uppföljningsbesök till de 30 största städerna i Sverige. Övningarna har omfattat alla aktörer, kommunala, privata och regionala, inom kommunens geografiska områdesansvar. Projektet har pågått under sex år. Genomförande, erfarenheter och goda råd från projektet har sammanställts i en rapport med samma namn.

Projektet *Gotland utan livsmedelstransporter* avslutades 2016. Projektet har utgått från en situation med två veckors totalt transportstopp under februari månad. Syftet med projektet har varit att ta fram underlag till Gotlands risk- och sårbarhetsanalys, men även att ta fram underlag till en generell metod som kan användas av alla kommuner. Projektets resultat kommer att sammas i en slutrapport som kommer att publiceras i slutet av mars 2017.

Projektet *Mikrobiologiska dricksvattenrisker – riskklassning av svenska ytråvatten* har bidragit till att det finns en fördjupad kunskap

om mikrobiologiska faror i ytråvatten samt att den myndighetsgemensamma förmågan och beredskapen för analys och detektion av sjukdomsframkallande mikroorganismer i vatten har stärkts. Projektet *Mikrobiologiska dricksvattenrisker – verktyglåda för fekal källspårning på laboratoriet och i fält* har bidragit till att det finns beredskap hos de centrala myndigheterna att snabbt identifiera och spåra fekala föroreningar i råvatten och andra vattentyper både i förebyggande syfte och vid utbrott. Tillsammans har de båda projekten genererat en handbok om mikrobiologiska risker kopplade till ytråvatten och en slutrapport från projektet är under utarbetande. Handboken finns tillgänglig via Livsmedelsverkets webbplats.

Projektet *Myndighetsgemensam handbok för utredningar av livsmedels- och dricksvattenburen smitta* har tagit fram en handbok som kommer att publiceras och kontinuerligt uppdateras. Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket har ett gemensamt förvaltningsansvar.

Bedömning av Livsmedelsverkets krishanteringsförmåga

Livsmedelsverkets krishanteringsförmåga och förmåga att motstå allvarliga störningar i samhällsviktig verksamhet bedöms som god, men med vissa brister.

Livsmedelsverket har en generell krisledningsplan som är scenarioroberoende. Planen är känd inom organisationen och används regelbundet vid händelser och övningar. Till krisledningsplanen kan handlingsplaner kopplas utifrån den aktuella situationen.

Krisledningen har tillgång till nödvändiga lokaler och tekniska system och övar minst en gång per år i en larm-, start- eller stabsövning. Livsmedelsverket har rutiner och tekniskt stöd för både extern och intern information och god förmåga att kommunicera med andra centrala myndigheter, länsstyrelser, kommuner, näringslivet, media och allmänheten.

De förbättringsområden som identifierats handlar om övningar, utbildningar, stöd och förberedande planering för hantering av kriser och att kunna identifiera relevanta hot och risker.

Nationella kontrollprogram

Livsmedelsverket ansvarar för ett antal nationella provtagningsprogram. Några av dem är reglerade i EU-lagstiftningen medan andra är fastställda på nationell nivå. Kontrollprogrammen omfattar provtagning och analys av livsmedel i alla delar av livsmedelskedjan, främst svenskproducerade livsmedel. Kontrollen av bekämpningsmedel och främmande ämnen i vegetabilier omfattar även importerade livsmedel.

PRESTATIONER

Tabell 15: Nationella provtagningsprogram, stickprov och överskridanden, prestationer och kostnader

Antal/år	2014	2015	2016
Rester av bekämpningsmedel i vegetabilier			
Prov	1 742	1 922	1 733
Överskridanden	36	28	48
Läkemedelsrester och andra främmande ämnen i animalier			
Prov	4 964	4 876	4 879
Överskridanden	0	1	2
Främmande ämnen i vegetabilier			
Prov	172	140	140
Överskridanden	2	0	1
Salmonella			
Prov	27 769	26 058	24 576
Positiva prov	0	8	9
Dioxin			
Prov	74	89	78
Överskridanden	4	6	6
Kontroll av musslor			
Prov	1 324	1 474	1 776
Totalt antal prov	36 045	34 559	33 182
Kostnader (tkr)	39 398	44 348	52 370

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

RESULTAT

Rester av bekämpningsmedel i vegetabiliska livsmedel

2016 års provtagningar visar något fler prover som överstigit gränsvärdena jämfört med de senaste åren. Men, sett över en längre tid är antalet överskridanden fortsatt lågt. Under 2016 fattade Livsmedelsverket 20 beslut om förstärkt kontroll av senare leveranser från samma företag, så kallad riktad provtagning, till följd av att varor innehållit resthalter av bekämpningsmedel över gällande gränsvärde. Inte i något fall har kontrollen av inhemska varor upptäckt misstänkt otillåten användning av bekämpningsmedel.

Totalt ingick 246 prov av ekologiska varor i kontrollprogrammet och spår av bekämpningsmedelsrester hittades i fyra av dessa prover: ett parti zucchini från Spanien, ett parti ris från Pakistan, ett parti bananer från Dominikanska Republiken och ett parti russin från Australien. Dessa ärenden lämnades över till berörda kontrollorgan för vidare uppföljning och hantering.

Fem RASFF-meddelanden utfärdades. Dessa gällde ett parti av nektariner från Chile, ett parti morötter och ett parti äpplen från Italien, ett parti äpplen från Polen samt ett parti färsk koriander från Thailand.

Läkemedelsrester och andra främmande ämnen i animalier

Resultaten från kontrollprogrammet för restsubstanter visar att veterinära läkemedel används på ett ur livsmedelssynpunkt säkert sätt och att konsumenterna kan lita på svenska animaliska produkter. Kontrollprogrammet övervakar även användningen av otillåtna medel och tillväxthormoner i livsmedel. Inga tillväxtbefrämjande medel har konstaterats i prov från djur på gård eller i slaktkroppar.

Främmande ämnen i vegetabilier

I kontrollen av främmande ämnen i vegetabilier har livsmedel analyserats för nitrat och för olika mögelgifter. De produkter som har kontrollerats för nitrat var rucola, sallat, spenat och rödbetor. Samtliga var både från Sverige och EU-länder samt både konventionellt och ekologiskt odlade, om båda varianterna fanns att tillgå. Även nio burkar med färdiga barnmatsrätter, baserade på grönsaker har provtagits. För kontroll av mögelgifter har spannmål, havregryn och vin provtagits. Samtliga prov för nitrat har inte analyserats ännu. I ett prov av sallat överskreds gränsvärdet. I samtliga prov för analys av mögelgifter var halterna under de EU-gemensamma gränsvärdena.

Salmonella

Provtagningen på slakterier och styckningsanläggningar bekräftar att de insatser som görs resulterar i att det är mycket ovanligt med salmonella hos levande djur och i svenskt nöt-, gris- och fjäderfäkött. Det innebär att risken för att salmonella ska spridas från svenskt kött till konsumenter är mycket liten.

Dioxin

Kontrollen av dioxin omfattar alla typer av livsmedel, men fokuserar på animaliska livsmedel, särskilt på fisk från Östersjöområdet. Flera av analyserna genomförs 2017, men hittills har sex överskridanden av gränsvärden för dioxin och dioxinlika PCB noterats. Överskridandena gäller strömming från Bottenviken, sik från Vättern samt vildfångad lax. Sverige har permanenta undantag från EU:s gränsvärden för dioxiner i vissa fiskarter från Östersjöområdet. Undantaget är förenat med villkor att årligen övervaka dioxininhalterna i feta fiskarter i Östersjön. Övervakningen av dioxininhalterna utgör

också underlag för fortsatta nationella kostrekommendationer.

Under hösten har äggbranschen informerats av Livsmedelsverket om trenden med långsamt stigande innehåll av dioxiner och dioxinlika PCB i ekologiskt producerade ägg under den gångna tioårsperioden. Branschen utreder orsakerna till denna ökning.

Musslor

Svenska musslor får säljas till konsumenter efter omfattande kontroll av bakterier och toxiner. Kontrollen omfattar ett tjugotal havsområden på den svenska västkusten och sker innan musslorna får tas upp, vilket får till effekt att konsumentskyddet stärks.

Ökningen av antalet prov beror på att det påträffades ett ökat antal algtoxiner under

sommarhalvåret 2016, vilket ledde till en intensifierad kontroll av flera produktionsområden. Halterna av toxiner överskred gränsvärdena vid flera tillfällen och dessa områden stängdes.

Cesium i renkött

Kontrollprogrammet för cesium-137 i slaktad ren, vilket administreras av Sametinget, infördes som en följd av Tjernobyk Katastrofen 1986. Överskrider halten gränsvärdet så kasseras kroppen. Kassationerna har sjunkit betydligt sedan 1986. Detta är delvis en följd av att cesiumnivåerna i renens bete minskat och delvis en effekt av genomförda åtgärder, främst utfodring och anpassad slakttidpunkt. De senaste tio åren har kassationen legat under 0,1 procent av totala antalet slaktade djur.

PRESTATIONER

Samordnade kontrollprojekt

De samordnade kontrollprojekten bygger på frivilligt deltagande av kontrollmyndigheterna. Livsmedelsverket sammanställer och redovisar resultaten. Modellen med samordnade kontrollprojekt infördes 2015 och en utvärdering genomfördes 2016. Utvärderingen visade att projektmodellen är uppskattad av de kontrollmyndigheter som deltagit och att projekten gör att områden kontrolleras som annars inte givet skulle ha granskats. Totalt har 96 olika lokala kontrollmyndigheter deltagit i ett eller flera av årets samordnade kontrollprojekt.

Under 2016 genomfördes följande samordnade kontrollprojekt:

- **PAH i direktrökta livsmedel.** PAH, Polycykliska aromatisk kolväten, bildas bland annat vid grillning och direktrökning av feta livsmedel. Totalt togs 34 prov av direktrökt kött och fisk. I dessa prover överskred tre det tillfälliga högre gränsvärdet för PAH som gäller i Sverige till hösten 2017. Hade det lägre gränsvärdet som gäller generellt inom EU gällt även i Sverige skulle nio prover ha överskridit gränsvärdet.
- **Mögelgifter i spannmål.** I spannmål kan mögelgifter bildas både på fälten och vid lagring. Flera mögelgifter är hälsoskadliga och halterna av dessa mögelgifter måste därför begränsas. I projektet har 17 kommuner och en länsstyrelse deltagit. Utvärdering pågår.
- **Dricksvattendistributörer.** Projektet var ett delprojekt i en serie med syfte att öka kontrollmyndigheternas kompetens att kontrollera dricksvattenanläggningar. Fokus i detta projekt låg på vattenverkens rutiner för beredning, larm och kritiska kontrollpunkter.
- **Listeria i kallrökta och gravade fisk-och charkprodukter.** Över 40 kommuner deltog i projektet. Samtliga analysresultat har ännu inte sammanställts, men de preliminära resultaten pekar på att förekomsten av listeria, jämfört med den senaste kartläggningen 2010, minskat betydligt i kallrökt/gravad fisk och att den är fortsatt låg i charkprodukter.
- **Listeria på utrustning i lokaler där ätfärdiga livsmedel produceras.** Mot bakgrund av ökningen av den allvarliga sjukdomen listerios i Sverige har ett kontrollprojekt genomförts för att undersöka om det förekommer listeria på utrustning i livsmedelsanläggningar som producerar ätfärdiga livsmedel. Kontrollresultaten har ännu inte sammanställts.
- **Plastmaterial i kontakt med livsmedel.** Syftet med projektet var att öka kontrollmyndigheternas kompetens inom området material i kontakt med livsmedel i allmänhet och plastmaterial i synnerhet. Enligt preliminära siffror har 22 kontrollmyndigheter deltagit och de har kontrollerat 458 anläggningar. Resultatet är ännu inte sammanställt.
- **Spårbarhet rörande Östersjölax.** Då flera fall av smuggling av Östersjölax utanför Sverige har påträffats har ett projekt startat som kartlägger bristande spårbarhet och felaktiga uppgifter i märkning och handelsdokument. Tre län samt en avdelning vid Livsmedelsverket deltar. Projektet pågår.
- **Vitamin D i kosttillskott.** Projektets syfte var att öka kunskapen hos inspektörerna om provtagning och analys av kosttillskott med vitamin D. Projektets resultat visar att i förhållande till märkningsuppgifterna hade nästan en tredjedel av produkterna för lågt eller för högt innehåll av vitamin D. Båda kategorierna av avvikelser skulle på sikt kunna medföra risk för negativa hälsoeffekter, verifiering av märkningsuppgifterna är därför angeläget. 21 lokala kontrollmyndigheter deltog.

Rådgivning till livsmedelsföretag

Livsmedelsverket informerar företag om kostråd, gällande regelverk och andra viktiga förhållanden inom livsmedelsområdet. Föreskrifter och vägledande dokument ska vara utformade så att de är kostnadseffektiva och enkla att följa och förstå. Livsmedelsverket ska även underlätta företagens kontakter med myndigheten i övrigt.

PRESTATIONER

Tabell 16: Rådgivning till företag, prestationer och kostnader

Antal/år	2014	2015	2016
Prenumeranter på nyheter för livsmedelsföretagare	3 400	3 970	4 395
Nya slutbedömda branschriktlinjer	9	1	1
Frågor till upplysningstjänsten från företagare	9 000	7 600	6 620
Kostnader (tkr)	2 167	3 135	3 528

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

Livsmedelsverket samlar årligen livsmedelsföretagare, branschföreträdare och konsumentföreträdare för att informera om aktuella händelser och utbyta idéer. I mars 2016 var det femte gången i ordningen som Livsmedelsverket bjöd in branschen.

Livsmedelsverket publicerar regelbundet nyheter för livsmedelsföretagare på webben. Det går att prenumerera på nyheterna som bland annat innehåller information om ny lagstiftning, vägledning och branschriktlinjer. Antalet prenumeranter ökar stadigt, samtidigt som frågorna till Upplysningstjänsten minskar. Under 2016 skickades ett trettiotal enskilda nyheter ut till prenumeranterna.

En nationell branschriktlinje för småbryggerier blev färdig under 2016 och den nationella branschriktlinjen för transport och lagring av kyld och fryst mat genomgick en omfattande re-

videring. Alla nationella branschriktlinjer publiceras på Livsmedelsverkets webbplats. Dessutom uppdaterades broschyren om försäljning av små mängder av primärprodukter.

Öka livsmedelsföretagens konkurrenskraft

Livsmedelsverket ska underlätta och skapa goda förutsättningar för företag i livsmedelssektorn. Flera insatser har genomförts under året.

Myndigheten har tillsammans med Jordbruksverket fått i uppdrag att verka för digitalt först – för en smartare livsmedelskedja. Uppdragets önskade effektmål är bland annat att öka tillväxten. Under året har myndigheten genomfört olika workshops tillsammans med aktörer inom livsmedelskedjan som resulterat i ett antal behovs- och idéområden. Livsmedelsverket har

till regeringen föreslagit att myndigheten i första hand bör gå vidare med:

- en förstudie som kartlägger hur digitala hjälpmedel inom livsmedelskontroll kan öka effektivisering, enhetlighet, effektiv uppföljning och styrning till nytta för alla aktörer
- arbete med öppen data
- ett pilotprojekt om hur myndigheten med hjälp av appar kan sprida konsumentinformation på effektivare sätt

Myndigheten har inom ramen för projektet *Förenklingsresan för livsmedelsföretag*, se sid 18, fortsatt föra dialog med livsmedelsföretag och branschorganisationer. En ettårig handlingsplan för myndigheternas aktiviteter har upprättats.

Myndigheten ser över och samlar ihop sitt arbete med företagsstödet. Två workshops har genomförts kring detta och nya samarbetsformer kommer att upprättas, både internt och gentemot branschen.

Ett stort bidrag till förenkling, och därmed till en förbättrad konkurrenssituation för livsmedelsföretagen, är utvecklingen av webbverktygen *Importguiden* och *Exportguiden*, som båda lanserades på webbplatsen *verksamt.se* under 2016. Dessa verktyg svarar mot företagens önskemål om att ha en kanal in till myndigheterna med samstämmig information.

Regelrådgivning till livsmedelsföretag i primärproduktionen

Myndigheten ska bistå Jordbruksverket med de underlag som behövs för information, utbildning och tillsyn när det gäller bestämmelser i livsmedelslagstiftningen som rör tvärvillkor¹ och som omfattas av EU:s direktstöd för jordbrukare med flera. Livsmedelsverket har under året föreläst vid en utbildning för tvärvillkorsrådgivare. Myndigheten har även lämnat underlag till instruktioner för länsstyrelsens kontrollpersonal och hjälpt till vid uppdateringar av informationsmaterial till jordbrukare.

1) Tvärvillkoren är ett antal regler inom 20 olika områden, bl.a. miljöskydd, djurskydd, foder- och livsmedelssäkerhet som lantbrukaren/primärproducenten måste följa för att få full utbetalning av jordbrukarstödet. Överträdelse av dessa regler kan resultera i avdrag.

Främjande av svensk livsmedelsexport

Livsmedelsverket ska verka för att svenska företag som exporterar livsmedel uppfyller de särskilda krav som mottagarlandet kan ställa.

Minst 5 miljoner kronor av anslaget ska användas för arbete med att underlätta export av livsmedel, en ambitionshöjning med 2,5 miljoner jämfört med tidigare år. Ytterligare två exporthandläggare har anställts, vilket har gjort

det möjligt att hantera inkomna ärenden i snabbare takt. Övriga förbättringsåtgärder är ökat samarbete med andra EU-länder, digitalisering av intygsmallar, utvecklat stöd till exportföretagen samt en e-utbildning om export.

PRESTATIONER

Tabell 17: Främjande av svensk livsmedelsexport, prestationer och kostnader

Antal/år	2014	2015	2016
Avslutade exportärenden	93	26	49
– varav underhåll av öppnade marknader	75	11	28
Pågående ärenden	21	61	113
Totala antalet ärenden	114	87	162
Antal ingivare	–	30	48
Kostnader (tkr)	5 880	3 784	6 078

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och intern verksamhetsstatistik

Med exportärenden menas godkännande av Sverige som exportland, godkännande av anläggning för export eller ändringar i exportkrav från tredje land. Med antal ingivare avses de företag som initierar eller medverkar i ett ärende om export av livsmedel till tredje land. Ett företag kan initiera eller medverka i flera ärenden. Uppgifterna rörande 2014 och 2015 har korrigerats i enlighet med denna definition. I kostnaden ingår även utfärdande av exportintyg.

Marknadsförutsättningar för export

Exportarbetet består huvudsakligen av att öppna och underhålla produktmarknader, främst för

animaliska livsmedel. I takt med att allt fler länders marknader öppnas för svensk export har också det löpande underhållsarbetet med de befintliga exportmarknaderna ökat. Under 2015 till 2016 har 21 marknader öppnats, bland annat i Serbien, Bosnien-Hercegovina och Kosovo för fågelprodukter, vissa fiskprodukter till Kina, Israel och Marocko samt nötkött till Macao. 113 exportärenden handläggs för närvarande av Livsmedelsverket, vilket är en kraftig ökning jämfört med 2015.

Under 2016 har Livsmedelsverket tagit emot fyra besök från tredje land:

- En landsinspektion från en kinesisk delegation rörande havre.

- En landsinspektion från Brasilien i syfte att godkänna Sverige som land för export av vildfångad fisk.
- En inspektion från Japan för godkännande av anläggningar som är intresserade av att exportera färskt och värmebehandlat nötkött samt ätliga biprodukter av nöt.
- Ett studiebesök från Sydkoreas myndighet Animal and Plant Quarantine Agency som ville lära sig mer om produktsäkerhet och HACCP på svenska slakterier och den offentliga kontrollen av dessa.

Exportguide

Exportguiden är en av åtgärderna i den handlingsplan som Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Tillväxtverket tagit fram tillsammans efter

Förenklingsresa för livsmedelsindustrin. Guiden är webbaserad och riktar sig till företag som vill sälja sina produkter till andra länder. Förhoppningen är att det blir lättare att sätta sig in i de regelverk och bestämmelser som omger export av jordbruksprodukter och livsmedel. Exportguiden finns tillgänglig på Verksamt.se

E-utbildning om exportkontroll

Livsmedelsverket har under hösten tagit fram en e-utbildning som riktar sig till exportkontrollpersonal. Syftet med utbildningen är att personal både på lokala kontrollmyndigheter och internt på Livsmedelsverket ska få kunskap om de lagar och regler som gäller vid exportkontroll. Utbildningen kommer att kunna tillhandahållas från 2017.

Nationellt referenslaboratorium

Livsmedelsverket är nationellt referenslaboratorium (NRL) inom 23 områden. Myndigheten har specialkompetens inom kemi och mikrobiologi, cirka 170 ackrediterade analysmetoder och en modern instrumentpark.

Uppgiften som nationellt referenslaboratorium innebär att samordna verksamheten inom kompetensområdet och att stödja andra myndigheter och livsmedelslaboratorier i landet för att säkra analysernas kvalitet. Som nationellt referens-

laboratorium genomför Livsmedelsverket också revisioner av laboratorier. Myndigheten är även knuten till ett EURL, EU Reference Laboratory, som samordnar ett europeiskt nätverk med experter inom respektive område.

PRESTATIONER

Tabell 18: Kostnader för NRL-verksamheten¹

	2014	2015	2016
Kostnader (tkr)	4 633	7 945	8 362

Källa: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso)

1) Här ingår sedan 2015 även en del av kostnaderna från processen Bedriva uppdragsverksamhet, som till och med 2014 var en egen verksamhetsprocess.

Genom att till exempel utveckla multimetoder, metoder som kan analysera många olika ämnen samtidigt, och delta i kompetensprovningar säkerställer Livsmedelsverket att myndigheten har en effektiv analysverksamhet av hög kvalitet. Under året har metoder för växtskyddsmedel och mykotoxiner (mögelgifter) förbättrats på detta sätt. En metod för kontroll av aminoglykosider, en typ av antibiotika registrerad för användning i Sverige, har också utvecklats. Dessutom

har ett antal befintliga analysmetoder utökats så att fler typer av livsmedel kan kontrolleras. Livsmedelsverkets förmåga att bestämma tungmetaller i livsmedel har också förbättrats.

Myndigheten har genomfört ett kontrollprojekt där ett trettiotal livsmedel i detaljhandeln undersöktes. Där visade sig en handfull undersökta produkter innehålla GMO-ingredienser över gränsvärdet. Kontrollrapporten färdigställs i början av januari.

Verksamhetsprocess – Utföra offentlig kontroll

Livsmedelverket utför kontroll av livsmedelföretag på cirka 1 400 livsmedelsanläggningar inklusive slakterier och vilthanteringsanläggningar. Myndigheten ansvarar också för gränskontrollen av främst animaliska livsmedel som förs in till Sverige från länder utanför EU. I verksamhetsprocessen Utföra offentlig kontroll ingår *Köttkontroll*, *Kontroll av livsmedelsföretag*, *Gränskontroll* samt *Ärendehandläggning inom området livsmedelskontroll*.

Tabell 19: Utföra offentlig kontroll, intäkter och kostnader (tkr)

	2014	2015	2016
Intäkter utöver anslag	91 233	99 963	107 365
Kostnader	219 587	241 028	222 797
Andel av Livsmedelverkets kostnader (procent)	43,3	46,8	41,5
Antal årsarbetskrafter inkl. stödverksamheten	300	323	249

Källa: Livsmedelverkets ekonomisystem (Agresso)

Köttkontroll

Officiella veterinärer och livsmedelskontrollanter utför kontroller av djur före slakt och besiktning av köttet efter slakt.

Vid besiktning före slakt kontrolleras om djuren visar tecken på sjukdomar. Kontrollen av epizootier och zoonoser får särskild uppmärksamhet. Även djurskyddet kontrolleras vilket innebär att Livsmedelsverkets personal kontrollerar djurens hälsotillstånd när de anländer till slakteriet, att de bedövas på rätt sätt och i övrigt hanteras väl i samband med

slakten. Även tecken på brister i djurskydd i tidigare led kontrolleras och hanteras. Besiktning efter slakt innebär att slaktkropparna och de inre organen från alla djur granskas. Vid fjäderfäslakterier utför företagsanställd personal rutinbesiktning efter slakt. Besiktningen sker under övervakning och handledning av den officiella veterinären och på dennes ansvar.

PRESTATIONER

Tabell 20: Köttkontroll, prestationer och kostnader¹

Antal/år	2014	2015	2016
Slakterier och vilthanteringsanläggningar			
- Mindre än 1 000 ton slaktad vikt per år	159	164	169
- 1 000 till 10 000 ton slaktad vikt per år	22	22	21
- Mer än 10 000 ton slaktad vikt per år	14	14	13
Summa aktiva anläggningar under året	195	200	203
Kontroll i samband med slakt			
- Planerade kontrolltimmar	178 126	183 980	189 543
- Utförda kontrolltimmar	197 674	195 399	205 824
- Andel utförd kontrolltid av planerad tid (procent)	111	106	109
Antal kontrollerade slaktkroppar (tusental)			
- tamboskap	3 254	3 248	3 192
- fjäderfä	91 169	100 572	105 819
- renar	50	55	57
- vilt	39	61	67
Kostnader, löpande pris (öre/kg besiktigt kött)	30,63	30,92	32,82
Livsmedelsverkets prisindex	0,9525	0,9805	1,000
Kostnader, fastprisberäknade (öre/kg besiktigt kött)	32,16	31,53	32,82
Produktivitetsutveckling (procent, basår 2014)	0,00	1,97	-2,01
Kostnader ² (tkr)	155 725	161 372	173 834

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) samt Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik och Jordbruksverkets slaktstatistik

1) Uppgifterna för 2014 och 2015 har korrigerats.

2) Inklusive särskilda anslagsmedel för att sänka kontrollavgiften för slakterier och vilthanteringsanläggningar.

Antalet tamboskap som slaktas minskar något samtidigt som volymerna fortsätter att förskjutas från större till mindre slakterier. Antalet fjäderfäslakterier är stabilt, men fjäderfäslakten fortsätter att öka. Den totala kontrolltiden ökar,

framförallt beroende på att slakten sprids ut över flera och längre dagar, vilket minskar möjligheterna till effektivisering av kontrollen och även ökar lönekostnaderna.

RESULTAT

Supervision – kvalitetskontroll

Myndigheten genomför kvalitetskontroll av den egna livsmedelskontrollen så att den är fortsatt riskbaserad, ändamålsenlig och effektiv. Som en del av kvalitetskontrollen genomförs så kallade supervisioner. Varje supervision omfattar kontroll av flera team inom den egna regionala kontrollorganisationen. Kontrollen bedöms vara effektiv om kontrollanten följer styrande och stödjande dokument samt bedömer och rapporterar avvikelser på ett korrekt sätt.

Under 2016 har supervisioner gjorts med inriktning på orsaken till variationer i antalet registrerade avvikelser. Totalt gjordes 21 supervisioner omfattande sju kontrollteam inom de regionala avdelningarna. Team med signifikant hög respektive låg avvikelsefrekvens valdes ut.

Resultatet visar på tydliga samband, som till exempel att sämre planering ger låg avvikelsefrekvens eller att avvikelser inte noterades i verksamheter med komplicerad produktion. Under 2017 kommer resultatet analyseras ytterligare.

lakttagelser från revision av Livsmedelsverkets egen kontroll

Vid interna revisioner av Livsmedelsverkets kontrollverksamhet konstaterades att verksamheten i huvudsak fungerade väl. Den allvarigaste avvikelsen var att myndigheten inte åtgärdat en tidigare avvikelse som gällde delegationsordningens utformning.

EFFEKT

Nedsättning av avgifter för köttkontroll

Livsmedelsverket har tilldelats 106 330 000 kronor i särskilda anslagsmedel för att sänka kontrollavgiften för slakterier och vilthanteringsanläggningar.

Hela 2016 års anslag användes, vilket innebär att samtliga slakterier och vilthanteringsanläggningar fick avgiften nedsatt till strax över EU:s minimiavgifter. Kostnaden för slakterier och vilthanteringsanläggningar med en planerad slakt på under 200 ton per år låg på samma nivå som EU:s minimiavgifter. Slakterier med en planerad slakt på över 200 ton betalade 1,365 gånger minimiavgifterna. Utan anslaget skulle de mindre företagens avgifter per slaktat djur mångdubblas. Men, den nuvarande fördelningen av avgiftsnedsättningen innebär att företag med ineffektiv slakteriverksamhet får högre nedsättning än slakterier med effektiv verksamhet. Under 2017 kommer nedsättningsmodellen att ses över.

Kontroll av livsmedelsföretag

Livsmedelsverket kontrollerar livsmedelsanläggningar i alla delar av produktionsledet. Vid kontrollerna undersöks om företaget uppfyller lagstiftningens krav i sin verksamhet. Syftet är att kontrollera om företagen producerar säker och rätt märkt mat. Vid brister som inte åtgärdas ska Livsmedelsverket vidta de åtgärder som krävs för att företagaren ska rätta till bristen. Kontrollen syftar även till att upptäcka och förebygga livsmedelsfusk.

PRESTATIONER

Tabellen nedan omfattar samtliga kontroller som Livsmedelsverket utför i form av inspektioner och revisioner av livsmedelsföretag. Här ingår även den kontroll av djurskydd och animaliska biprodukter som Livsmedelsverket rapporterar till Jordbruksverket.

Tabell 21: Kontroll av livsmedelsföretag, prestationer och kostnader¹

Antal/år	2014	2015	2016
Anläggningar under Livsmedelsverkets kontroll (aktiva under året)	1 323	1 404	1 426
Kontroll av livsmedelsföretagare			
- Planerade kontrolltimmar	24 269	25 094	24 830
- Utförda kontrolltimmar	22 579	23 773	24 523
Andel utförd kontrolltid av planerad tid (procent)	93	95	99
Genomförda kontroller	9 858	9 948	9 195
Registrerade avvikelser i kontrollen	2 821	2 901	3 419
Avvikelser som följts upp	2 612	2 896	3 042
Beslut om sanktioner	49	54	83
Kostnader (tkr) ²	30 897	34 321	36 794

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) samt intern verksamhetsstatistik

1) Uppgifterna för 2014 och 2015 har justerats.

2) Kostnaden omfattar genomförda kontroller, exportkontroll och arbete med godkännandeprövningar och registreringar.

Antalet anläggningar har ökat med 1,6 procent sedan 2015. Antalet kontroller har minskat med drygt 7 procent samtidigt som antalet registrerade avvikelser har ökat med 18 procent.

Avvikelser följs inte alltid upp under det år de registreras. Tidsspannet mellan registrering av avvikelserna och uppföljningen beror bland annat på hur allvarlig bristen bedöms vara.

Tabell 22: Kontroll av säker mat och redlig hantering¹

Antal/år	2014	2015	2016
Genomförda kontroller för säker mat och redlig hantering	7 359	7 469	6 946
Kontrollerade rapporteringspunkter för säker mat och redlig hantering ²	21 054	21 974	21 142
Rapporteringspunkter utan avvikelse för säker mat och redlig hantering	18 590	19 348	17 987
Andel rapporteringspunkter utan avvikelse för säker mat och redlig hantering (procent)	88	88	85

Källa: Livsmedelsverkets verksamhetsstatistik

1) Tabellen omfattar inte kontroll av djurskydd och animaliska biprodukter.

2) En kontroll består av flera rapporteringspunkter.

Under 2016 iaktogs avvikelser mest frekvent inom kontrollområdena infrastruktur, lokaler och utrustning, skadedjursbekämpning och mikrobiologiska kriterier.

Gränskontroll

Livsmedelsverket har personal vid sex gränsstationer i landet. Där genomförs kontroller av både livsmedel och vissa köksredskap.

PRESTATIONER

Tabell 23: Gränskontroll av livsmedel, prestationer och kostnader

Antal/år	2014	2015	2016
Antal genomförda och avslutade kontroller	6 180	5 580 ¹	4 885
Livsmedelsverkets prisindex	0,9525	0,9805	1,000
Kostnader, fastprisberäknade (tkr)	10 162	10 583	11 179
Kostnad per kontroll (kr)	1 640	1 900	2 290
Produktivitetsutveckling (procent, basår 2014)	0,0	-13,3	-28,1
Kostnader (tkr)	9 679	10 376	11 179

Källor: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso) och verksamhetsstatistik

1) Uppgiften har korrigerats.

Av årets kontroller utgjorde 75 procent kontroll av animaliska livsmedel, 24 procent vegetabiliska livsmedel och 0,3 procent kontroll av köksredskap. 244 sändningar har provtagits i samband med kontrollen. 2016 minskade antalet

kontroller inom gränskontrollen vilket kan härledas till förändrade krav i lagstiftningen framförallt gällande import av vegetabiliska livsmedel samt livsmedel med ursprung i Japan.

RESULTAT

Under året avvisades 58 sändningar, vilket motsvarar drygt en procent av alla kontroller. Av de avvisade sändningarna var 36 animaliesändningar

och 22 vegetabiliesändningar. 33 sändningar avvisades då de underkändes i dokumentationen eller identitetskontrollen.

Ärendehandläggning inom området livsmedelskontroll

Livsmedelsverket handlägger ett antal olika ärenden, som tillståndsansökningar från livsmedelsanläggningar och importtillstånd av olika slag.

PRESTATIONER

Tabell 24: Avslutade myndighetsärenden inom riktvärdestiden

Prestationer/år	2014	2015	2016
Antal avslutade myndighetsärenden	1 272	1 210	1 096
Antal avslutade myndighetsärenden inom riktvärdestiden	1 047	1 046	860
Andel avslutade ärenden inom riktvärdestiden (procent)	82	86	78

Källor: Intern verksamhetsstatistik

Livsmedelsverket följer upp olika myndighetsärenden med målet att minst 75 procent ska handläggas inom en så kallad riktvärdestid. Beroende på ärendetyp kan riktvärdestiden variera mellan 3 och 270 dagar. 18 ärendetyper mäts. De

mer frekventa ärendetyperna är godkännande av livsmedelsanläggning, återkallande av godkännande, anmälan om särskilda näringsändamål och dispens för konventionella ingredienser i ekologiska livsmedel. Målet har nåtts.

Verksamhetsprocess – Verka för hälso- samma matvanor

I verksamhetsprocessen Verka för hälsosamma matvanor ingår *Information och råd till konsumenter, Samordning inom området bra matvanor samt Risk- och nytto- värdering och undersökningar som grund för att verka för hälsosamma matvanor.*

Tabell 25: Verka för hälsosamma matvanor, intäkter och kostnader (tkr)

	2014	2015	2016
Intäkter utöver anslag	19 580	18 364	18 006
Kostnader	78 306	81 817	93 053
Andel av Livsmedelsverkets kostnader (procent)	15,3	15,9	17,3
Antal årsarbetskrafter inkl. stödverksamheten	66	67	88

Källa: Livsmedelsverkets ekonomisystem (Agresso)

Information och råd till konsumenter

Livsmedelsverket informerar konsumenter om kostråd, gällande regelverk och annat som är viktigt inom livsmedelsområdet. På det sättet ska myndigheten främja konsumenternas förutsättningar att göra medvetna val när det gäller hälsosam och säker mat.

PRESTATIONER

Tabell 26: Information och råd till konsumenter

Antal/år	2014	2015	2016
Konsumentfrågor till myndighetens upplysningstjänst	6 000	6 965	6 022
Nya och reviderade kostråd (antal hanteringsrapporter)	2	4	3

Källor: Intern verksamhetsstatistik

Livsmedelsverket får in många frågor från allmänheten som vill ha råd om bra matvanor. Av frågeställarna var cirka 60 procent kvinnor och 40 procent män. En förklaring till det minskade antalet frågor till Upplysningen är antagligen att många hittar svar på sina frågor på myndighetens webbsidor.

Nya eller ändrade kostråd 2016

1. Rådet om PFAS i dricksvatten skärptes (ändring av befintligt råd, 2016-03-17)
2. Råd att avstå att äta aprikoskärnor (nytt råd, 2016-06-16)
3. Bra måltider i förskolan (uppdaterat råd, 2016-09-15)

Livsmedelsverket har för målgruppen unga vuxna tagit fram fyra korta inspirationsfilmer som illustrerar innehållet i kostråden i *Hitta ditt sätt – att äta grönnare, lagom mycket och röra på dig*. Filmerna har spridits via annonsering i sociala medier, där de haft cirka 2,5 miljoner visningar. De har också visats i väntrum-tv, där de nått uppskattningsvis 2,4 miljoner besökare, och i SVT:s Anslagstavlan. Webbsidorna om kostråden Hitta ditt sätt hade över 229 000 besök under 2016.

Bra måltider i förskolan

Livsmedelsverket

Livsmedelsverket har under året lanserat en ny tallriksmodell för att komplettera kostråden. Den nya modellen finns i två versioner, en för personer som rör sig minst 30 minuter per dag och en för personer som är mer stillasittande. Under året har tallriksmodellen haft 84 500 besök på webben. Tallriksmodellen och den tryckta broschyren med kostråden har även använts inom primärvården som stöd vid samtal om bra matvanor.

Bra matvanor på webben

Myndighetens webbsidor om bra matvanor hade drygt 5 miljoner besök under 2016. Besöksantalet har återhämtat sig efter ett tillfälligt tapp i samband med lanseringen av den nya webbplatsen 2015.

Tabell 27: Några av de mest besökta webbsidorna för konsumenter

Webbsidor/antal besök	2015	2016
Råd för gravida	332 900	554 000
Kostråd: Hitta ditt sätt (alla tio råd)	110 000	229 000
Råd för ammande	73 600	133 000
Kostråd rörande spädbarn	71 100	175 000
Livsmedelsdatabasen	66 400	330 000 ¹
Matvanekollen, snabbtest och matdagbok	44 000	54 000
Nyckelhålet	26 000	37 000
Protein	66 000	130 000
D-vitamin	52 000	106 000

Källa: Intern webbstatistik

1) Besök direkt till sökfunktionen Livsmedelsdatabasen är inkluderat från och med 2016.

Myndigheten möter även det stora behov som finns av oberoende och uppdaterad information om risker med mat. Besökssiffrorna för dessa sidor varierar beroende på vad som rör sig i samhällsdebatten. Under året hade exempelvis webbsidan om krossade linfrön 80 000, gluten 90 000 och matförgiftning 60 000 besök.

Offentliga måltider

Livsmedelsverkets *Kompetenscentrum för vård, skola och omsorg* har i samverken med Skolverket under året lanserat nya råd för bra måltider i förskolan. Råden handlar om hur förskolorna kan göra livsmedelsval som är bra både för barnens hälsa och för miljön och samtidigt bidra till förskolans uppdrag. Råden framhåller även att måltiden kan användas i förskolans integrationsarbete för att väcka nyfikenhet och intresse för olikheter och andra kulturer. Råden syftar även till att bidra till jämställdhetsarbetet då forskning visar att förskolepersonal bemöter flickor och pojkar olika vid måltiden. 12 500 har laddat ner dem från webben och 7 700 exemplar av skriften har delats ut eller sålts.

Under 2016 har arbetet med att revidera Livsmedelsverkets råd för bra måltider inom äldreomsorgen påbörjats. Äldreomsorgens måltider, framför allt måltiderna i hemtjänsten, har även presenterats på flera olika sätt, bland annat under Almedalsveckan, genom deltagande på mässor och konferenser samt i debatt- och

tidningsartiklar. Arbetet med att utveckla såväl äldreomsorgens som sjukvårdens måltider sker i nära samverkan med Socialstyrelsen.

Under hösten har Livsmedelsverket fört dialog med Upphandlingsmyndigheten om deras uppdrag att förstärka kompetensen på området upphandling av livsmedel och måltidstjänster.

Livsmedelsverket anordnade under hösten en branschdag där omkring 430 yrkesverksamma i den offentliga måltidsbranschen deltog.

Rapporten *Socioekonomiska skillnader i matvanor i Sverige* (Livsmedelsverkets rapportserie 9-2016) sammanställer litteratur om socioekonomiska skillnader och diskuterar även könsskillnader. Generellt väljer kvinnor mer hälsosamt än män, en skillnad som finns redan i tonåren. Grupper som har lägre utbildning har sämre matvanor och är mer beroende av matkostnader än grupper med högre socioekonomisk ställning.

Hälsosamma matvanor inom hälso- och sjukvården för att förebygga kroniska sjukdomar

Livsmedelsverket har i uppdrag att främja arbete med hälsosamma matvanor inom hälso- och sjukvården för att förebygga kroniska sjukdomar. Livsmedelsverket har för budgetåret 2016 fått 4 miljoner kronor för uppdraget.

Myndigheten har lanserat nya målgruppsanpassade webbsidor med kunskapsunderlag och verktyg för sjuksköterskor och läkare. De fyra inspirationsfilmer som tagits fram om Livsmedelsverkets kostråd och den nya tallriksmodellen är också viktiga verktyg. Under året har myndigheten deltagit i olika möten och konferenser med vårdens professioner för att uppmärksamma dem på vikten av att arbeta förebyggande med hälsosamma matvanor.

En diskussion har inletts med Dietisternas riksförbund om strategiska lösningar för mat-

vanearbetet på vårdcentralerna. En särskild satsning med fördjupade seminarier för dietister inom primärvården har genomförts samt utbildningar för sjuksköterskor och läkare i samarbete med Karolinska Institutet. Uppdraget redovisas även i särskild ordning.

Insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet

Myndigheten har i uppdrag att tillsammans med Folkhälsomyndigheten ta fram ett underlag med insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet. Livsmedelsverket har för budgetåret 2016 fått 1 miljon kronor för genomförande av uppdraget. Myndigheterna har under 2016 gemensamt tagit fram flera typer av underlag som ska ligga till grund för de slutgiltiga förslagen, bland annat en aktörskartläggning. Uppdraget redovisas även i särskild ordning.

Dioxinfisk

Livsmedelsverket har under 2016 fortsatt med informationsinsatser om att inte äta fet fisk från Östersjön, Vänern och Vättern för ofta. Under året har unga kvinnor och småbarnsfamiljer haft fortsatt prioritet. Eftersom unga kvinnor har varit svåra att nå har även insatser riktats till föräldrar med äldre barn, för att via dem nå de unga kvinnorna.

Navet för informationen är myndighetens webbplats. Myndigheten har även förstärkt sin synlighet genom digitala annonser på Google, YouTube och Facebook. Under året har webbsidorna med målgruppsanpassade råd om dioxinfisk haft nästan 200 000 besök, vilket är mer än dubbelt så många som under 2015. Den digitala annonseringen har resulterat i över 2,5 miljoner visningar av filmen *All fisk är inte nyttig* på Youtube och Facebook.

EFFEKT

En kännedomsundersökning som gjordes hösten 2016 visar att småbarnsföräldrar fortfarande är den grupp som bäst känner till dioxinråden. Kunskapen bland föräldrar om att råden gäller barn

har ökat från 19 procent 2010 till 59 procent 2016. Däremot är kunskapen bland kvinnor i barnafödande ålder om att råden även gäller dem själva fortfarande låg, även om den ökat till 19 procent.

Nyckelhålet

2015 infördes nya, tuffare regler för att producenter ska få märka varor med symbolen Nyckelhålet. Mindre salt och mer fullkorn var ett par förändringar, samtidigt som fler produktgrupper får märkas med Nyckelhålet.

EFFEKTER

Tabell 28: Försäljningsstatistik rörande livsmedel märkta med Nyckelhålet (antal i tusental)

Antal/år	2014	2014	2015	2015	2016	2016
Nyckelhålmärkta produkter	708 486	14 %	676 843	14 %	650 581	12 %
Ej Nyckelhålmärkta produkter	4 369 037	86 %	4 286 621	86 %	4 736 713	88 %
Totalt	5 077 523	100 %	4 963 464	100 %	5 387 294	100 %

Källa: Statistik sammanställd av Nielsen Company

Nyckelhålet används som ett verktyg i kommunikationen om bra matvanor. De nya kriterierna för vilka produkter som får märkas har trätt i kraft, vilket gjort att vissa produkter utgått ur märk-

ningen samtidigt som det kommit förbättrade produkter på hyllorna, till exempel smörgåsskinka med lägre salthalt och frukostflingor med mindre socker.

Samordning inom området bra matvanor

Livsmedelsverket är ansvarig myndighet inom nutritionsområdet, verkar för bra matvanor samt samordnar de statliga myndigheternas information om bra matvanor.

PRESTATIONER

Samordning av offentliga aktörer inom området bra matvanor

Förra året tog Livsmedelsverket initiativ till att starta ett nationellt nätverk för bra matvanor. Under 2016 har nätverket haft två heldagsmöten, genomfört ett seminarium inför publik vid konferensen MAT i Växjö samt haft ett gemensamt möte med Livsmedelsverkets expertgrupp för nutrition och folkhälsa. I nätverket ingår samtliga landsting och regioner och ett antal myndigheter. Ambitionen är att öka förståelsen för bredden i arbetet med bra matvanor och att identifiera strategier för att på sikt öka genomslaget för arbetet med bra matvanor.

Livsmedelsforum: miljö, hållbarhet och hälsa

Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut och Aktuell Hållbarhet anordnade hösten 2016 konferensen Livsmedelsforum. Syftet var att diskutera livsmedelsförsörjningen ur ett miljö-, hållbarhets- och hälsoperspektiv. Konferensen var den första i sitt slag, hade 270 deltagare och fick höga betyg i utvärderingen.

Uppföljning av befolkningens matvanor

Livsmedelsverket har i samarbete med Folkhälsomyndigheten utarbetat nya frågor om matvanor till den Nationella folkhälsoenkäten

för 2016. Till var och en av frågorna har indikatorer med målnivåer formulerats. Avsikten är att hitta inspiration till större satsningar om bättre matvanor med fokus på de grupper i befolkningen som äter sämst.

Samordning av frågor om spädbarnsnutrition och amning

Livsmedelsverket samordnar frågor som rör spädbarnsnutrition inklusive amning. Under 2016 har Nationella Amningskommittén haft ett möte med deltagare från myndigheter, landsting, universitet och frivilligorganisationer. Samordningsgruppen består av Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen och har träffats vid ytterligare två tillfällen under året.

Livsmedelsverket når ut med kostråd till gravida och ammande via mödra- och barnavårdscentralerna och via myndighetens webbplats.

Nationell samordning av dricksvattenfrågor

Livsmedelsverket samordnar dricksvattenfrågor bland annat genom Nationellt nätverk för dricksvatten.

Nätverkets arbetsgrupp för forskning och utveckling genomförde under året kunskapsseminariet *Mikrobiologiska risker – hur kan vi säkra kvaliteten på dricksvattnet?* Seminariet var ett samarbete mellan Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt

och branschorganisationen Svenskt Vatten och hade ett åttiotal deltagare. Arbetsgruppen ansvarade även för samverkan med och deltagande i den Nordisk-Baltiska nätverksgruppen för dricksvattenforskning där årets möte genomfördes i Helsingfors.

Under 2016 avslutades projektet *Nödvattenövning stor stad*. Erfarenheterna från projektet finns samlade i en rapport (se även sidan 30).

Det treåriga projektet *Regional övning och kunskapsstöd* avslutades 2016. Under hela projektet har åtta regionala seminarier/övningar, fyra

nationella seminarier och tio regionala övningar genomförts. Syftet har varit att tydliggöra och stärka det regionala samarbetet inom dricksvattenområdet före och under en kris.

Under 2016 startades ett treårigt projekt för att ta fram en handbok för klimatanpassning av dricksvattenförsörjningen.

Utredningen *Trygg dricksvattenförsörjning* överlämnades till regeringen efter tre års utredande. Livsmedelsverket har deltagit i utredningens expert- och referensgrupp.

Risk- och nyttovärdering och undersökningar som grund för att verka för hälsosamma matvanor

Inom området *Undersökning och vetenskapligt stöd* har Livsmedelsverket separata avdelningar för framtagande av råd och rådgivning samt risk- och nyttovärderingar. Livsmedelsverket arbetar enligt riskanalysens principer vilket innebär att värderingar och slutsatser om risker och nyttor sker utan otillbörlig påverkan.

PRESTATIONER

Antibiotikaresistens

Ett prioriterat område för Livsmedelsverket är att förebygga spridning och minska risken att smittas av antibiotikaresistenta bakterier via maten. Under året har Livsmedelsverket tagit fram en ny strategisk plan för hur myndigheten ska arbeta de kommande fem åren inom området.

Som ett led i arbetet tog Livsmedelsverket under året fram en riskprofil i vilken tillgänglig kunskap om livsmedel som spridningsväg

för antibiotikaresistens sammanställdes. Där konstateras att resistenta bakterier kan spridas via maten, men att risken, idag i Sverige, är begränsad. Rapporten betonar fortsatt satsning på kunskapsuppbyggnad och metodutveckling för att kunna vidta rätt åtgärder i arbete mot antibiotikaresistens.

Livsmedelsverket har sammanställt kunskapsläget när det gäller uppkomst av antibiotikaresistens hos bakterier kopplat till användningen

av biocider, antibakteriella ämnen, som desinfektionsmedel inom livsmedelsindustrin. Överlag är risken mycket liten förutsatt att biocider används för rätt ändamål och i rätt koncentrationer.

Riksmaten ungdom

Livsmedelsverket kartlägger regelbundet befolkningens matvanor. De nationella matvaneundersökningarna utgör grunden för Livsmedelsverkets arbete med säker mat och bra matvanor, men de används även av andra myndigheter och forskare. Matvaneundersökningar behövs bland annat för att öka kunskapen om matvanor, livsstil, socioekonomiska faktorer, matens miljöpåverkan och som underlag för kostråd. De används också för att kunna genomföra exponeringsanalyser som grund för säkra risk- och nyttovärderingar.

I den pågående nationella matvaneundersökningen *Riksmaten ungdom* ska cirka 220 skolor i hela Sverige besökas. Målet är att 3 000 ungdomar ska delta. En ny metod, Riksmaten Flex, har

utvecklats för att genomföra undersökningen på ett kostnadseffektivt och enkelt sätt. Det är en webbaserad metod där deltagaren ska registrera sina måltider och besvara frågor. I pilotundersökningen som pågick hösten 2015 till våren 2016 testades och validerades den nya metoden.

Datainsamlingen för huvudundersökningen påbörjades i september 2016 och kommer att avslutas i maj 2017. Ungdomarna ska under tre dagar registrera vad de har ätit och besvara ett antal frågor om mat, hälsa och fysisk aktivitet. Alla elever vägs och mäts och de ska också ha en aktivitetsmätare på sig i en vecka. Det är första gången som fysisk aktivitet mäts på ungdomar från hela landet. Arbetet med aktivitetsmätare görs i samarbete med forskare från Karolinska Institutet. Blod- och urinprover samlas in från cirka 1 200 av de 3 000 deltagarna för att analysera näringsämnen och giftiga ämnen. I provtagningen samarbetar Livsmedelsverket med regionala centrum för arbets- och miljömedicin. I Riksmaten ungdom ingår även ett samarbetsprojekt om skolmaten med SkolmatSverige.

Övriga uppdrag

Livsmedelskedjans miljöpåverkan

I syfte att verka för att uppnå de nationella miljömålen har Livsmedelsverket beslutat att målen ska beaktas i all verksamhet.

Resfria möten

Livsmedelsverket har fortsatt sitt arbete att öka antalet resfria möten. Myndigheten har deltagit i möten arrangerade av projektet *Resfria möten i myndigheter*, REMM-gruppen. Myndigheten har fortsatt att ge stöd och utbildning i kommunikationsverktyget Lync, bland annat genom att utveckla en e-utbildning. Eftersom myndigheten har en decentraliserad organisation används Lync-verktyget ofta vid interna möten. I dagsläget saknas dock möjlighet att följa upp antalet resfria möten, men myndigheten räknar med att kunna påbörja sådan mätning 2017.

Arbetet med miljökvalitetsmålen

Livsmedelsverket har i uppdrag att verka för att nå det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen fastställt. Arbetet ska integreras i kärnverksamheten. Vid behov ska myndigheten föreslå åtgärder för att utveckla miljöarbetet. Livsmedelsverket har även i uppdrag att bistå Miljömålsrådet i arbetet med att identifiera samarbeten och åtgärder inom myndighetens verksamhetsområde. Livsmedelsverket har i en rapport som överlämnades till regeringen den 1 mars 2016 analyserat hur myndigheten ska verka för att nå generationsmålet och miljömålen. Med utgångspunkt i analysen har en fyraårig plan upprättats för genomförande av uppdraget.

Tabell 29: 2016 års insatser för att bidra till att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet

Miljömål	Projektnamn	Kommentar
Giftfri miljö	Integrerad kemisk och toxikologisk metodik för detektion av hälsofarliga kemiska ämnen i dricksvatten	Pågår
Giftfri miljö	Biomonitoreringsprojekt inom Riksmaten Ungdom	Pågår
Giftfri miljö	Biomonitoreringsprojekt tidstrendsstudier – hormonstörande kemikalier	Avslutat
Giftfri miljö	Nätverk vid upptäckt befolkningsexponering för farliga kemiska ämnen	Pågår
Giftfri miljö	Kemiska analyser av några vanliga livsmedel (Matkorgen 2015)	Pågår
Flera miljö kvalitetsmål och generationsmålet	Kommunicera de nationella kostråden i <i>Hitta ditt sätt</i>	Avslutat
Flera miljö kvalitetsmål och generationsmålet	Revidera råd för bra måltider i förskolan	Avslutat
Giftfri miljö, God bebyggd miljö	Revidera råd för det egna köket	Pågår
Giftfri miljö	Revidera råd för dricksvatten från egen brunn	Pågår
Begränsad klimatpåverkan	Handbok för tillämpad klimatanpassning för dricksvatten	Pågår
Giftfri miljö	Workshop on consequences for the food sector of new EU criteria for endocrine disrupting chemicals	Avslutat
Giftfri miljö	Bevakning av miljö aspekter i EU-förhandlingsarbete på livsmedelsområdet – återvinning av plast	Pågår
Giftfri miljö	Riskbaserad kontroll – verktyg för riskklassificering av kemikalierisker i livsmedel	Pågår
Giftfri miljö	Tungmetaller och glykoalkaloider i potatis, mögelgifter i spannmål och PAH i rökta livsmedel (samordnade kontrollprojekt)	Pågår
Giftfri miljö	Underlag till Efsa – perklorat i livsmedel	Avslutat
Giftfri miljö	Kontroll av bekämpningsmedel i ekologiska produkter	Ingår i den ordinarie kontrollen
Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet	Nationell samverkan – åtgärder mot PFAS-spridningen i ytvatten, grundvatten och dricksvatten	Samverkansprojekt, Livsmedelsverket drivansvarigt, pågår
Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet	Kostnadseffektivare vattenskydd	Samverkansprojekt, utgår då Livsmedelsverkets medverkan aldrig blev aktuell
God bebyggd miljö	Nationell samverkan – minskat matsvinn i livsmedelskedjan	Samverkansprojekt, Livsmedelsverket drivansvarigt, pågår
Giftfri miljö	National Hub inom ramen för European Human Biomonitoring Initiative	Samverkansprojekt, pågår
Inte fastställt	Myndighetssamverkan kring frågor som rör hållbar utveckling i förhållande till barn och unga	Samverkansprojekt, pågår
Flertalet miljö kvalitetsmål och generationsmålet	Utveckla <i>Hallå konsument</i>	Samverkansprojekt, pågår

PRESTATIONER

Majoriteten av de åtgärder som genomförts 2016 syftar till att bidra till att nå miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö*. Nedan beskrivs de avslutade projekt som inte återges på annan plats i årsredovisningen.

Biomonitoreringsprojekt tidstrendsstudier – hormonstörande kemikalier

Mätning av kemikalier i vävnader från olika befolkningsgrupper är ett sätt att uppskatta exponeringen från olika källor. Hormonstörande plastkemikalier, bland annat ftalater och olika bisfenoler, har undersökts i urin från förstföderskor i Uppsala 2008–2014. Resultaten visar en sjunkande exponering för ftalater och bisfenol A, för vilka lagstiftning införts, men samtidigt tycks exponeringen för en ny mjukgörare i plast och en ny bisfenol öka.

Underlag till Efsa – perklorat i livsmedel

Livsmedelsverket har genomfört en undersökning av perklorat i livsmedel. I studien analyserades bladgrönsaker, rotsaker, processad barnmat och dricksvatten. Totalt togs 50 prov varav sju var dricksvatten. Resultaten från denna studie visar inga eller endast försumbara halter av perklorat i de undersökta livsmedlen.

Nationell samverkan – åtgärder mot PFAS-spridningen

Livsmedelsverket och Kemikalieinspektionen driver ett nationellt nätverk med brett deltagande som arbetar för att minska PFAS-föreningar av dricksvatten. Under 2016 har två möten hållits som fokuserat på föroreningssituationen i Sverige, uppdatering om hälsorisker och möjligheter att sanera PFAS-förorenade områden och vatten. Det finns också ett myndighetsnätverk som har

träffats sex gånger under året och bland annat utvecklat en webbguide där information om PFAS samlats.

Nationell samverkan – minskat matsvinn i livsmedelskedjan

Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Jordbruksverket driver Samverkansgruppen för Minskat Matavfall, SaMMa, som möjliggör samverkan mellan ett åttiotial aktörer. Under 2016 har två möten genomförts med fokus på cirkulär ekonomi, Agenda 2030, arbete om svinn i primärproduktion samt nya matsvinnssdata. Swedish International Agricultural Network Initiative har även genomfört ett gemensamt möte med SaMMa om hur man från ett svenskt perspektiv kan minska matsvinnet i globala livsmedelskedjor.

Säkra livsmedel – en giftfri vardag

Uppdraget *Giftfri vardag* löper till 2020 och fortsätter enligt plan. Resultaten utgör stöd till Livsmedelsverkets arbete med att utveckla den EU-gemensamma lagstiftningen om säkra livsmedel, riskbaserad livsmedelskontroll och rådgivning till konsumenter.

Livsmedelsverkets kunskapsuppbyggande verksamhet omfattar förbättring av möjligheterna att utföra exponeringsuppskattningar samt riskvärdering med fokus på hormonstörande ämnen och kombinationseffekter. Målet är att bedöma om exponeringen utgör en hälsorisk för hela befolkningen eller för särskilda grupper. I bedömningen ingår skillnader mellan kön som en viktig del.

Inom *Giftfri vardag* har tidigare exponering för arsenik i ris och andra livsmedel studerats. En studie som genomförts vid Livsmedelsverket visar en minskning av arsenikhalten med 40 till 70 procent om man kokar riset i ett överskott av vatten som hålls bort efter avslutad kokning.

Som en del i arbetet med hormonstörande ämnen anordnade Livsmedelsverket en workshop med inbjudna aktörer från de nordiska livsmedelsmyndigheterna samt representanter från livsmedelsbranschen. Workshopen utgjorde en del av ett större projekt finansierat av det nordiska ministerrådet med syfte att ge kunskap om förekomsten av misstänkt hormonstörande ämnen i livsmedel och att bättre förstå konsekvenserna för livsmedelsbranschen om de föreslagna kriterierna för identifiering av hormonstörande ämnen antas.

För att öka kunskapen om eventuella kombinationseffekter av rester av växtskyddsmedel i maten genomfördes en riskvärdering under 2016. Studien fokuserade på de växtskyddsmedel som kan påverka sköldkörteln. En exponeringsuppskattning för svenska vuxna samt en riskvärdering av den sammanlagda exponeringen för

alla växtskyddsmedel genomfördes. Resultaten tyder på att den sammanlagda exponeringen är låg och inte innebär någon långsiktig hälsorisk. Kvinnor hade i genomsnitt en något högre exponering än män, beroende på att de äter mer frukt och grönt.

PFAS

PFAS, som bland annat finns i brandsläckningskum, är en grupp högfluorerade industrikemikalier som förorenar miljön och som visat sig vara ett hot mot Sveriges dricksvattenförsörjning. Utifrån ökad kunskap om föroreningar från nyare brandskum bedömer Livsmedelsverket att det är befogat att vidga analyserna av gruppen PFAS-kemikalier från sju till elva ingående ämnen. Eftersom det saknas gränsvärden för PFAS i dricksvatten har myndigheten tagit fram en åtgärdsgräns som stöd för dricksvattenproducenter och egna brunnsägare som bygger på den utvidgade analysen. Samtidigt skärptes rådet vad gäller konsumtion av dricksvatten innehållande PFAS.

EFFEKT

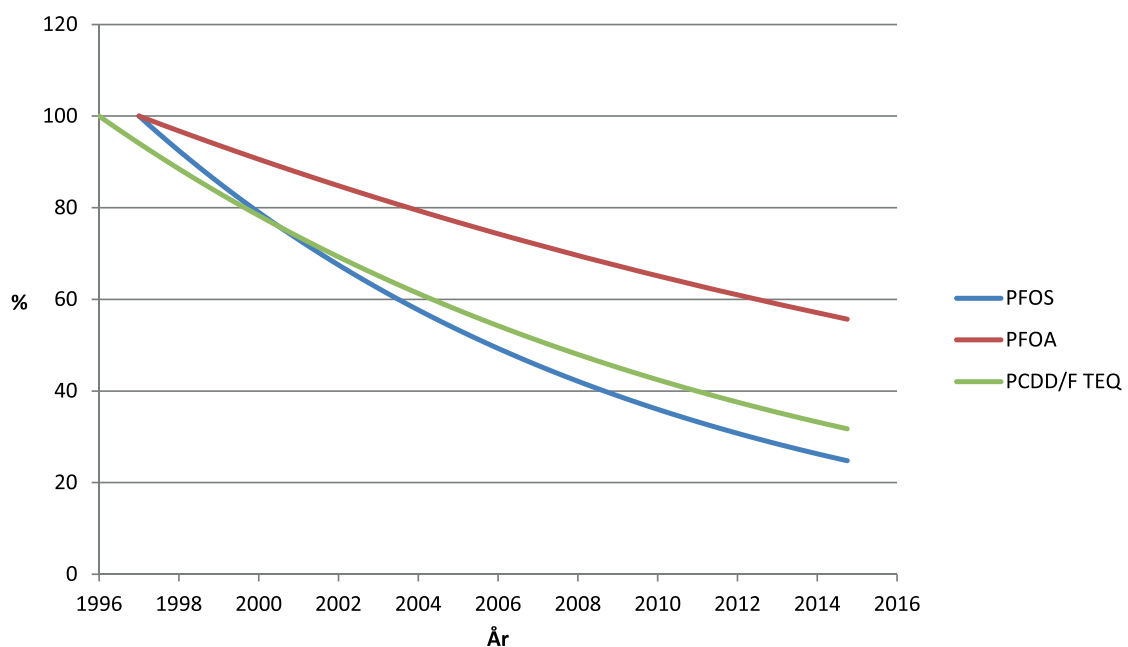
En viktig uppgift för Livsmedelsverket inom arbetet med säkra livsmedel är att regelbundet uppskatta befolkningens exponering för hälsofarliga miljöföroreningar från livsmedel och dricksvatten. Mätning av kemikalier i vävnader från olika befolkningsgrupper ger information om den totala exponeringen. Mätningar med jämna mellanrum i samma befolkningsgrupp ger kunskap om hur exponeringen förändras med tiden. Tidsserierna används bland annat för att följa upp effekterna av riskhanteringsåtgärder för att sänka befolkningens exponering för kemikalier.

Figuren visar att kvinnors exponering för PFOS, PFOA och dioxiner har sjunkit. De sjunkande nivåerna av PFOS och PFOA beror på att de största kemikaliertillverkarna stoppat tillverkningen, industrin tillverkar sedan millennieskiftet i stället andra högfluorerade kemikalier. PFOS och

PFOA är numera framförallt ett dricksvattenproblem. Det beror på att användningen av högfluorerat brandsläckningsskum på brandövningsplatser förorenat en stor mängd vattentäkter, i vissa fall till oacceptabelt höga nivåer.

Dioxiner är ett samlingsbegrepp för ett stort antal kemiska ämnen som främst finns i fet fisk från Östersjön, Bottniska viken, Vänern och Vättern. Tidsserien för dioxiner i figuren ovan visar att exponeringen för dioxiner sjunkit stadigt med ungefär sex procent per år. Detta är ett resultat av ett systematiskt arbete att minska utsläppen, samt införande av riskhanteringsåtgärder för livsmedel.

Två åtgärder på livsmedelsområdet har varit särskilt viktiga för den sjunkande trenden: kostråd gällande fet fisk från förorenade områden samt införandet av gränsvärden för djurfoder inom EU.

Förändring av PFOS- och PFOA-halter i blodserum samt dioxinhalter i modersmjölk (PCDD/F-TEQ) från förstföderskor boende i Uppsala provtagna mellan 1996 och 2015. Halterna presenteras som procent av utgångshalten 1996 för dioxiner och 1997 för PFOS och PFOA.

Uppdragsverksamhet och tjänsteexport

Livsmedelsverket medverkar i olika uppdrag där myndighetens kompetens är efterfrågad. På uppdrag av både enskilda och myndigheter utför myndigheten laborativa undersökningar inom verksamhetsområdet. Livsmedelsverket får även bedriva tjänsteexport.

Laboratorier med ackrediterade analyser måste bevisa sin kompetens genom att delta i kompetensprovningar. Livsmedelsverket har under åren byggt upp en omfattande ackrediterad verksamhet med mikrobiologiska kompetensprovningar till stöd för dessa laboratoriers kvalitetssäkring. Myndigheten skickar egenproducerat testmaterial för dricksvatten- respektive livsmedelsanalyser till de laboratorier som deltar i kompetensprovningen. Laboratorierna analyserar sedan materialet och återrapporterar resultatet.

Livsmedelsverket utvärderar resultatet och återkopplar till laboratorierna, som sedan själva ansvarar

för sin uppföljning gentemot sitt ackrediteringsorgan. Kompetensprovningarna annonseras bland annat i en internationell databas, EPTIS, liksom i branschtidskriften Food Hygiene. Drygt en fjärdedel av kompetensprovningens verksamheten gäller svenska laboratorier och räknas som uppdragsverksamhet. Resten av verksamheten gäller utländska laboratorier och räknas som tjänsteexport.

Under 2014–2016 har Livsmedelsverket tillhandahållit testmaterial som det nationella standardiseringsorganet i Botswana har använt för att genomföra egna kompetensprovningar både nationellt och i grannländerna.

PRESTATIONER

Tabell 30: Deltagande laboratorier i mikrobiologiska kompetensprovningar¹

Antal/år	2014	2015	2016
Laboratorier inom EU och EFTA	679	660	674
Laboratorier utanför EU och EFTA	84	88	92
TOTALT ANTAL DELTAGANDE LABORATORIER	763	748	766

Källa: Intern verksamhetsstatistik

1) Uppgifterna för 2014 och 2015 har korrigerats

Antalet deltagande laboratorier har under det senaste decenniet sjunkit, främst på grund av att antalet verksamma laboratorier har minskat. Men, under de senaste åren har deltagarantalet stabiliserats och 2016 ökade det jämfört med föregående år. Verksamheten med kompetens-

provningar vid Livsmedelsverket är betydelsefull eftersom de deltagande laboratorierna får möjlighet att visa sin analysförmåga för både ackrediteringsorgan och beställare av mikrobiologiska analyser, som till exempel kommunala miljöförvaltningar.

Till uppdragsverksamheten hör även utvärdering av aktiva substanser i växtskyddsmedel på uppdrag av Kemikalieinspektionen, ett mångårigt granskningsprogram inom EU-kommissionen. Under 2016 har Livsmedelsverket genomfört huvudparten av fyra sådana utvärderingar. Livsmedelsverket har också granskat 81 ansökningar om produktgodkännanden inom växtskyddsområdet.

Livsmedelsverket har flera uppdrag från Naturvårdsverket inom den hälsorelaterade miljöövervakningen. Under 2016 har myndigheten tagit fram en metod för analys av nya bromerade flamskyddsmedel i blodserum samt utfört analyser av dioxiner och PCB i bröstmjölk på uppdrag av Naturhistoriska riksmuseet.

Livsmedelsverket analyserar årligen prover i samarbete med kommuner och länsstyrelser i till exempel kontrollprojekt som D-vitamin i kosttillskott och PAH i livsmedel.

Livsmedelsverket har i samarbete med och på uppdrag av Swedac genomfört kursen *Quali-*

ty Infrastructure Development for Food Safety vid två tillfällen 2016. Varje kurs hade cirka 25 deltagare, hälften kvinnor och hälften män. Båda kurserna gavs för deltagare från länder i Mellan-östern och Nordafrika. Kursen handlade om metoder att hantera och praktiskt arbeta med nya principer för säkra livsmedel samt internationell handel med livsmedel och jordbruksprodukter.

Livsmedelsverket ansvarar också för att experter deltar vid uppföljningen av kurserna som sker på plats i något av deltagarländerna. Kurserna ingår i Sidas internationella utbildningsprogram, ITP, och finansieras av Sida.

I tjänsteexporten ingår även analys av de livsmedelsprover Livsmedelsverket utför på uppdrag av Islands livsmedelsmyndighet. Under 2016 har 863 prover analyserats inom detta uppdrag. Livsmedelsverket har även vid två tillfällen tagit emot studiebesök från de ITP-kurser inom området *Strategies for Chemicals Management* som Kemikalieinspektionen arrangerar. Deltagarna kom från Asien, Afrika, Sydamerika och Östeuropa.

Strategi för arbetet med 3R-frågor

Livsmedelsverket har i uppdrag att tillsammans med Statens jordbruksverk upprätta en strategi för myndighetens arbete med 3R-frågor.

Hela livsmedelslagstiftningen bygger på att producenten ansvarar för att inga livsmedel är hälsovådliga. För detta krävs att vissa ämnen, tillsatta eller naturliga, testas innan produkten får säljas. Dessa tester omfattar bland annat toxicitetsstudier där djurförsök ibland ingår.

Livsmedelsverket bevakar så kallade 3R-frågor, där 3R innebär att arbeta för att minska antalet djurförsök (Reduce), ersätta djurstudier med andra studier (Replace) samt förfina studierna (Refine).

Livsmedelsverket bidrar till 3R genom att

samarbeta med Stockholms Universitet och University of Ottawa som på olika sätt bidrar till utveckling av alternativa testmetoder.

Livsmedelsverkets strategi är att bevaka att de 3R-frågor som implementerats inom Efsa också följs. Vid Livsmedelsverket förekommer i mycket begränsad utsträckning djurstudier. I de fall sådana genomförs är dessa inriktade mot studier av kromosomskadande effekter där alternativ till djurförsök saknas.

Jämställdhetsintegrering i kärnverksamheten

Myndigheten har i uppdrag att integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten i syfte att bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen.

Myndigheten strävar efter likabehandling, men tar också höjd för olikheter. Exempel på det senare är att myndigheten tar hänsyn till skillnader mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, i olika risk- och nyttvärderingar. Till exempel är *Risktermometern* utvecklad så att framtagna resultat gäller för varje angiven populations- eller konsumentgrupp, vilket innebär att risker för kvinnor och män kan jämföras. Generellt sett tar Livsmedelsverket fram resultat för både kvinnor och män i exponeringsuppskattningar.

I Livsmedelsverkets sammanställningar av befolkningens matvanor redovisas resultat från kvinnor respektive män separat. En genomgåen-

de slutsats är att kvinnor äter mer hälsosamt än män.

Livsmedelsverket har ett genusperspektiv i all sin kommunikation, såväl den externa som den interna. Det är en viktig faktor vid målgruppsanpassning, val av tonalitet, ord- och bildval. Även i valet av vilka som företräder myndigheten beaktas genusperspektivet. Myndigheten har en övervikt av kvinnliga talespersoner, vilket återspeglar personalsammansättningen.

Även arbetet med offentliga måltider uppmärksammar och tar hänsyn till skillnader mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, se vidare sidan 50.

Kommunikation

Livsmedelsverket har i uppdrag att informera konsumenter, företag och andra intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk, kostråd och andra viktiga förhållanden inom livsmedelsområdet. Större kommunikationsinsatser redovisas som en del av den prestation till vilken insatsen hör.

Webbplatsen är den enskilt viktigaste kommunikationskanalen. Användningen av sociala medier ökar och är ett viktigt komplement, framförallt i kommunikationen med konsumenter. Livsmedelsverket har flera Facebook-sidor som får allt fler gillare och där diskussionen ibland är livlig. Livsmedelsverket använder även Twitter, framförallt i

samband med olika evenemang och konferenser.

Mat och livsmedel engagerar vilket leder till stort intresse från media. Livsmedelsverkets presstjänst ger service till journalister årets alla dagar. Men, det har lyckligtvis inte inträffat några större livsmedelskriser under året, vilket har gjort att antalet pressamtal minskat.

Tabell 31: Besök, prenumerationer och pressmeddelanden

Antal/år	2014	2015	2016
Besök på webbplatsen www.livsmedelsverket.se per dag	18 000	13 000 ¹	18 000
Prenumeranter på Livsmedelsverkets pressmeddelande	9 700	10 600	10 900
Frågor från pressen	1 434	1 300	1 250

Källa: Intern verksamhetsstatistik

1) Webbstatistiken för 2015 är inte helt tillförlitlig på grund av att myndigheten det året bytte webbsystem.

Publikationer

Resultaten av Livsmedelsverkets undersökningar publiceras i internationella vetenskapliga tidskrifter. Myndigheten har även en egen utgivning, Livsmedelsverkets rapportserie.

Tabell 32: Vetenskapliga publikationer

Antal/år	2014	2015	2016
Artiklar i internationella vetenskapliga tidskrifter	23	29	38
Nummer i Livsmedelsverkets rapportserie	28	22	23

Källa: Författarna och litteraturlöslinerna PubMed (U.S. National Institutes of Health's National Library of Medicine) och FSTA (Food Science and Technology Abstracts)

Under 2016 har medarbetare vid Livsmedelsverket publicerat 38 artiklar i internationella vetenskapliga tidskrifter. Artiklarna har berört kemiska analyser, matvaneundersökningar, mikrobiologi, antibiotikaresistens, toxikologi och biomonitorering.

Förutom Livsmedelsverkets rapportserie har myndighetens medarbetare under året varit författare och medförfattare till ytterligare rapporter från Livsmedelsverket, som hanteringsrapporter och rapporter till regeringen. Medarbetare vid Livsmedelsverket har även varit författare och medförfattare till ett flertal internationella rapporter för riskvärderingsorgan som Efsa, FAO/WHO och OECD samt till artiklar publicerade i nationella tidskrifter, såsom Läkartidningen och Svensk veterinärtidning.

Kompetensförsörjning

Livsmedelsverket mål inom kompetensförsörjningen är bland annat att säkerställa de anställdas anställningsbarhet, att myndigheten fortsätter att vara en attraktiv arbetsplats samt att myndighetens medarbetare och chefer får stöd för ett arbetssätt som bidrar till att Livsmedelsverket uppfattas som pålitligt, drivande och personligt.

Livsmedelsverket bedömer att målen till stor del har uppnåtts genom att myndigheten har fortsatt att etablera en teambaserad organisation med nya teamchefer, intensifierat arbete med lönebildnings-

processen och fortsatt arbeta med kompetensutveckling. Livsmedelsverkets interna hälsofrämjande strategi ger fortsatt stöd till organisationens chefer att utveckla det hälsofrämjande arbetet.

Tabell 33: Personalförändring

	2014	2015	2016
Antal rekryterade kvinnor	29	24	31
Antal rekryterade män	11	10	12
Antal rekryterade – totalt	40	34	43
Personalomsättning (procent)	5,8	6,4	7,4
Personalens genomsnittsålder (år)	48,7	48,9	48,5
Medeltalet anställda – kvinnor	307	326	345
Medeltalet anställda – män	230	224	227
Medeltalet anställda – totalt	537	549	572
Årsarbetskrafter – kvinnor ¹	–	–	311
Årsarbetskrafter – män	–	–	221
Årsarbetskrafter	525	515	532

Källor: Livsmedelsverkets personalsystem (Agresso) och intern verksamhetsstatistik

1) Det är första året myndigheten delar upp antalet årsarbetskrafter på kvinnor och män.

Långsiktig kompetensförsörjning

Livsmedelsverkets kompetensförsörjning säkerställs genom att ständigt förbättra myndighetens processer för kompetensförsörjning i samarbete med chefer och med de fackliga organisationerna. Därmed ökar myndigheten sin förmåga att attrahera och behålla rätt kompetens.

Myndigheten har fortsatt svårt att rekrytera till den del av livsmedelskontrollen där myndigheten bedriver egen kontrolltillsyn. Myndigheten har under året genomfört en översyn av bemanningsläget och funnit att några regionala avdelningar har en för låg bemanning. Det leder till att trycket på den befintliga personalen blir för högt, sjuktalen ökar och myndigheten blir

mindre attraktiv som arbetsplats. Bemanningen kommer därför att förstärkas under 2017, samtidigt som Livsmedelsverket aktivt söker upp möjliga kandidater till lediga befattningar.

Kompetensutveckling

Livsmedelsverket har inom uppdragen att anställa nyanlända samt personer med funktionsnedsättning genomfört ett samarbete med Arbetsförmedlingen kring de kravprofiler som varit aktuella. Arbetet förväntas ge resultat under 2017.

För kontroll vid slakt som inte utförs av veterinärer krävs specifik kompetens. Det råder brist på personer med sådan kompetens och under

året har verksamheten delvis klarats med hjälp av veterinärer med utomeuropeisk legitimation, men som ännu inte fått sina legitimationer konverterade. Myndigheten hoppas kunna utbilda livsmedelskontrollanter i Danmark med praktik i Sverige, men då utbildningen inte längre får finansieras med avgifter måste anslagsmedel tillskjutas för att utbildningen ska kunna genomföras.

Ett aktivt arbetsmiljöarbete och tidiga insatser i rehabiliteringsarbetet

Det systematiska arbetsmiljöarbetet ger förutsättningar för en god och säker arbetsmiljö. Det innebär bland annat att det är obligatoriskt med arbetsmiljöcertifiering för alla chefer. Genom

tidiga insatser i rehabiliteringsarbetet, med stöd från företagshälsovården, förebygger myndigheten att medarbetare går in i långa sjukskrivningar. Livsmedelsverket har en intern hälsofrämjande strategi där arbetsmiljöansvariga chefer och hälsoombud tillsammans identifierar behov som främjar hälsa och välbefinnande.

Sjukskrivningstalen fortsätter dock att stiga vad gäller Livsmedelsverkets kontrollpersonal. Det har sannolikt flera orsaker: en tuff fysisk- och psykosocial arbetsmiljö samt en för låg bemanning som leder till en stressad situation där medarbetare kan uppleva att det är svårt att vid behov vara borta från arbetsplatsen. Livsmedelsverket har vidtagit åtgärder för att minska dessa sjukskrivningstal och för 2017 ökar avgiftsuttaget för att kunna öka bemanningen något.

Tabell 34: Sjukfrånvaro i procent av sammanlagd arbetstid/år

	2014	2015	2016
Kvinnor	4,1	4,9	4,5
Män	2,1	2,9	4,4
Totalt	3,3	4,0	4,5
Upp till 29 år	0,8	0,7	4,0
30–49 år	2,9	3,4	3,5
50 år eller äldre	3,8	4,8	5,4
Andelen långtidssjuka (>60 dagar) av Livsmedelsverkets sjukfrånvaro	43,9	49,0	46,4

Källa: Livsmedelsverkets personalsystem (Agresso)

Avgiftsområden

Ekonomiskt resultat 2016 för Livsmedelsverkets avgiftsområden

Tabell 35: Avgiftsområden (tusen kronor)

Verksamhet	Ack över-/underskott tom 2014	Över-/underskott 2015	Budgeterade intäkter 2016 ¹	Intäkter 2016	Budgeterade kostnader 2016 ¹	Kostnader 2016	Tillförda anslagsmedel	Budgeterat resultat 2016 ¹	Resultat 2016	Utgående ack över-/underskott	Kommentarer
Offentlig rättslig verksamhet											
Gränskontroll	1 293	-1 780	10 950	10 805	10 500	11 179		450	-374	-861	Kostnaden för provtagningen har ökat
Myndighetsärenden	1 250	455	500	658	600	538		-100	120	1 825	
Kontroll av livsmedelsanläggningar	11 713	-5 330	100 881	96 445 ²	107 261	210 629	106 330 ³	-6 380	-7 853	-1 470	
Kontroll av restsubstanser	-493	717	15 800	15 687	14 650	15 860		1 150	-173	51	Kostnaderna har ökat pga ny fördelningsmodell
Kontroll av bekämpningsmedel	4 304	-1 070	9 050	9 896	9 800	9 498		-750	398	3 632	Importen inom avgiftsområdet har ökat
Kontroll av kontaminanter exklusive dioxiner	65	211	550	1 393	800	958		-250	434	710	Importen inom avgiftsområdet har ökat
Dioxinkontroll	892	224	950	930	700	965		250	-35	1 081	Kostnaderna har ökat pga ny fördelningsmodell
Summa	19 024	-6 573	138 681	135 814⁴	144 311	249 626	106 330	-5 630	-7 482	4 969	
Uppdragsverksamhet	1 986	-398	9 050	9 051	10 600	10 719		-1 550	-1 668	-80	
Tjänsteexport	2 186	-1 209	4 250	5 348 ⁴	4 900	6 503		-650	-1 155	-178	Häri ingår sedan 2015 även aktiviteter inom Politiken för global utveckling
Totalt avgiftsfinansierad verksamhet	23 196	-8 180	151 981	150 213⁵	159 811	266 848	106 330	-7 830	-10 305	4 711	

1) Budget enligt regleringsbrev för 2016

2) Avgifterna som företagen betalade 2016 nedsattes med 105 624 tkr av de anslagna 106 330 tkr (övriga 706 tkr har reducerat kostnaderna)

3) Livsmedelsverket har i enlighet med regleringsbrevet använt 106 330 tkr av anslagsmedel för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen vid slakteri- och vilthanteringsanläggningar. Se även Anslagsredovisningsavsnittet i den finansiella delen.

4) Differensen mot uppgifterna i not 2, Resultaträkningen, beror på att finansiella intäkter är medräknade i avgiftsintäkten

5) Differensen mot summeringen i not 2, Resultaträkningen, beror på att 54 intäkter, uppdragsverksamhet samt övriga intäkter är medräknade i noten

Tilläggsupplysningar rörande Resultatredovisningen

Intäkts- och kostnadsredovisning

I resultatredovisningens ekonomiska översikt fördelas samtliga intäkter och kostnader inklusive årets kapitalförändring, uppbördsverksamhet och transfereringar på Livsmedelsverkets verksamhetsprocesser. Tabeller med intäkter och kostnader redovisas i rörliga priser om inget annat anges.

Myndigheten har för 2016 infört en ny fördelningsmodell. Tidigare fördelades totalkostnaderna endast ut på huvudprocesserna. Från och med 2016 fördelas både årsarbetskrafter och kostnader ut restlöst på prestationsnivå, vilket gör att prestationernas kostnader är högre än föregående år. Fördelningen av kostnaderna mellan huvudprocesserna har också justerats för att ge en mer rättvisande bild.

Tidredovisning

Myndigheten har tidredovisning. Alla anställda rapporterar sin arbetstid fördelat på aktivitetskoder knutna till verksamhetsprocesserna. Detta utgör grunden för redovisningen av antalet årsarbetskrafter per verksamhetsprocess.

Overheadkostnader

Overheadkostnader är gemensamma kostnader för myndighetens ledning på såväl verks- som områdes- och avdelningsnivå samt verksamhetsstöd, till exempel lokaler, HR, ekonomi och IT. Kostnaderna har fördelats ut med olika nycklar, främst med lönekostnad som bas.

Kostnaden för vissa funktioner som är förknippade med verksamhet som hör ihop med Livsmedelsverkets roll som myndighet, till exempel remissarbete och samordning av miljöarbete, fördelas endast på anslagsfinansierad verksamhet.

Beräkning av produktivitet och styckkostnad

För att beräkna produktiviteten och styckkostnaderna har kostnaderna beräknats i 2016 års penningvärde. Detta innebär att resultatet skiljer sig något från tidigare årsredovisningar, eftersom basåret alltid är det senaste verksamhetsåret. Sedan år 2000 använder Livsmedelsverket ett eget prisindex som är baserat på kostnadsutvecklingen för löner, lokaler och ett urval av Livsmedelsverkets tjänster och varor. De olika indexen är viktade utifrån kostnadsslagets andel av de totala kostnaderna för basåret 2000.

Följande kostnadsindex har beräknats:

2014: 0,9525

2016: 0,9805

2016: 1,0000

Bedömningsnivåer för måluppfyllelse

Livsmedelsverket har tre bedömningsnivåer för måluppfyllelse:

1. Målet har uppnåtts
2. Målet har delvis uppnåtts
3. Målet har inte uppnåtts

Sammanställning över väsentliga uppgifter

(belopp anges i tusen kronor om ej annat anges)

	2016	2015	2014	2013	2012
LÅNERAM					
Beviljad låneram	38 000	31 000	31 500	28 000	29 500
Utnyttjad låneram	25 871	23 269	21 144	21 565	29 576
KONTOKREDITER HOS RIKSGÄLDSKONTORET					
Räntekontokredit	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500
Max utnyttjad under året	0	0	0	0	0
RÄNTOR AVSEENDE RÄNTEKONTO I RIKSGÄLDSKONTORET					
Ränteintäkter	0	0	335	854	969
Räntekostnader	-286	-163	0	0	0
AVGIFTSINTÄKTER SOM DISPONERAS					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	151 981	130 400	126 400	120 100	121 100
Faktiska avgiftsintäkter	154 286	142 350	134 056	129 375	131 559
ANSLAGSKREDIT					
Beviljad anslagskredit, ap. 1	10 424	5 970	6 021	8 832	12 714
Utnyttjad anslagskredit, ap. 1	0	0	0	0	0
Beviljad anslagskredit, ap. 2	3 117	3 124	3 100	---	---
Utnyttjad anslagskredit, ap. 2	0	0	0	---	---
ANSLAGSSPARANDE					
Anslagssparande	2 653	5 275	5 600	6 936	1 603
BEMYNDIGANDEN – EJ TILLÄMPLIGT					
ÅRSARBETSKRAFTER OCH ANSTÄLLDA M.M.					
Antalet årsarbetskrafter	532	515	525	508	503
Medelantalet anställda	572	549	537	524	539
Driftkostnad per årsarbetskraft	990	980	945	937	919
KAPITALFÖRÄNDRING					
Årets kapitalförändring	-10 278	-8 164	-3 718	1 559	5 371
Balanserad kapitalförändring	16 535	24 700	28 418	25 423	20 052

Resultaträkning

(belopp anges i tusen kronor)

	Not	2016	2015
VERKSAMHETENS INTÄKTER			
Intäkter av anslag	1	316 197	302 026
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	154 286	142 350
Intäkter av bidrag	3	55 778	62 196
Finansiella intäkter	4	185	132
Summa		526 446	506 704
VERKSAMHETENS KOSTNADER			
Kostnader för personal	5	-389 348	-374 320
Kostnader för lokaler		-26 037	-23 262
Övriga driftskostnader	6	-111 505	-106 996
Finansiella kostnader	7	-442	-294
Avskrivningar och nedskrivningar		-9 392	-9 996
Summa		-536 724	-514 868
Verksamhetsutfall		-10 278	-8 164
UPPBÖRDSVERKSAMHET			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras		50	0
Medel som tillförts statsbudgeten			
från uppbördsverksamheten, sanktionsavgift		-50	0
Summa		0	0
TRANSFERERINGAR			
Medel som erhållits från statens budget			
för finansiering av bidrag	1	265	335
Lämnade bidrag	8	-265	-335
Summa		0	0
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	9	-10 278	-8 164

Balansräkning

(belopp anges i tusen kronor)

	Not	2016-12-31	2015-12-31
TILLGÅNGAR			
IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Balanserade utgifter för utveckling	10	18 988	19 040
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	11	344	571
<i>Summa immateriella anläggningstillgångar</i>		19 332	19 611
MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	12	6 895	4 299
Beredskapstillgångar	13	6 704	7 681
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>		13 599	11 980
VARULAGER			
Varulager och förråd	14	1 308	1 420
<i>Summa varulager</i>		1 308	1 420
KORTFRISTIGA FORDRINGAR			
Kundfordringar		3 858	11 073
Fordringar hos andra myndigheter	15	8 232	8 362
Övriga kortfristiga fordringar		32	21
<i>Summa kortfristiga fordringar</i>		12 122	19 456
PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER			
Förutbetalda kostnader		7 953	7 825
Upplupna bidragsintäkter		1 208	1 200
Övriga upplupna intäkter		3 251	3 888
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	16	12 412	12 913
AVRÄKNING MED STATSVERKET			
Avräkning med statsverket	1,17	1 483	-165
<i>Summa avräkning med statsverket</i>		1 483	-165
KASSA OCH BANK			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		68 334	66 524
<i>Summa kassa och bank</i>		68 334	66 524
SUMMA TILLGÅNGAR		128 590	131 739

	Not	2016-12-31	2015-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
MYNDIGHETSKAPITAL			
Balanserad kapitalförändring	18	16 536	24 700
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		-10 278	-8 164
<i>Summa myndighetskapital</i>		6 257	16 536
AVSÄTTNINGAR			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	19	1 213	2 362
Övriga avsättningar	20	1 846	1 425
<i>Summa avsättningar</i>		3 059	3 787
SKULDER M.M.			
Lån i Riksgäldskontoret	21	25 871	23 269
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		13 176	9 541
Leverantörsskulder		19 290	16 268
Övriga kortfristiga skulder		9 375	7 822
Förskott från uppdragsgivare och kunder		13	5
<i>Summa skulder m.m.</i>		67 725	56 905
PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER			
Upplupna kostnader		38 110	39 480
Oförbrukade bidrag		12 248	12 795
Övriga förutbetalda intäkter		1 191	2 236
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	22	51 549	54 511
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		128 590	131 739
ANSVARSFÖRBINDELSER			
Övriga ansvarsförbindelser		Inga	Inga

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag (belopp i tusen kronor)

Anslag (ramanslag)	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl regleringsbrev	Omdisponerade anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel 1:15 Livsmedelsverket							
Ap. 1 Livsmedelsverket	5 275	210 692	-2 208	0	213 759	-211 106	2 653
Ap. 2 Nedsättning av slakteriavgifter	0	104 122	2 208	0	106 330	-106 330	0
Summa	5 275	314 814	0	0	320 089	-317 436	2 653

Redovisning mot inkomsttitel (belopp i tusen kronor)

Inkomsttitel	Inkomster
2811 Övriga inkomster av statens verksamhet	
189 Övriga inkomster (sanktionsavgifter)	50

Finansiella villkor för anslag/ anslagsposter enligt reglerings- brevet för 2016

Enligt regleringsbrevet, ändrat 2016-12-01, disponerar Livsmedelsverket en anslagskredit på ap. 1 på 10 424 tkr och på ap. 2 på 3 117 tkr. Anslagsbehållning som får disponeras 2016 är 3 procent på ap. 1 och 3 procent på ap. 2. Det utgående överföringsbeloppet 2 653 tkr på ap. 1 understiger 3 procent av 2016 års tilldelning. Anslaget är räntebärande.

Villkor för anslag

AP. 1 LIVSMEDELSVERKET

1. Av anslaget ska minst 200 000 kronor användas för uppdrag till den svenska standardiseringsorganisationen rörande standardisering inom Livsmedelsverkets ansvarsområde.

Livsmedelsverket har använt 200 000 kronor samt ytterligare 65 000 kronor för detta ändamål.

2. Vissa dioxinkontroller ska genomföras inom ramen för anslaget.

Villkoret är uppfyllt.

3. Livsmedelsverket ska kunna använda och samverka med det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel. Livsmedelsverket ska betala totalt 200 400 kronor till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som abonnemangsavgift för detta system.

Villkoret är uppfyllt.

4. Av anslaget ska minst 5 000 000 kronor användas för arbete med att underlätta export av livsmedel och jordbruksvaror. Inom ramen för detta arbete får Livsmedelsverket undantagsvis använda högst 500 000 kronor för att delfinansiera anläggningsgodkännanden.

Livsmedelsverket har använt 5 580 026 kronor för detta ändamål.

AP. 2 NEDSÄTTNING AV SLAKTERIAVGIFTER

1. Av anslaget ska 13 823 000 kronor användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen, inklusive godkännande av anläggningar, vid mindre slakteri- och vilt-hanteringsanläggningar.

Livsmedelsverket har använt 13 823 000 kr av anslaget för detta ändamål. Villkoret är uppfyllt.

2. Av anslaget ska 92 507 000 kronor användas för att täcka delar av kostnaderna i den offentliga kontrollen av slakteri- och vilthanteringsanläggningar.

Livsmedelsverket har använt 92 507 000 kr för detta ändamål. Villkoret är uppfyllt.

Tilläggsupplysningar

Allmänt

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges.

Avrundningarna i tabellerna kan ge smärre differenser vid manuell summering.

Tillämpade redovisningsprinciper

Livsmedelsverkets redovisning följer god redovisningssed. Redovisningen är upprättad i enlighet med Förordning (SFS 2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till denna.

Beloppsgräns för bokning av periodavgränsningsposter har fastställts till 25 000 kronor.

Kostnadsmässig anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats till och med 2008 avräknas anslaget vid uttaget enligt övergångsbestämmelsen till 12 § Anslagsförordningen.

Värderingsprinciper

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till de belopp varmed de beräknas inflyta. Övriga omsättningstillgångar har värderats till anskaffningsvärdet alternativt verkligt värde om detta är lägre än anskaffningsvärdet, om inte annat anges i not.

Lagret värderas enligt principen FIFO (Först In – Först Ut).

Immateriella anläggningstillgångar

För att utgifter för en egenutveckling ska aktiveras som en anläggningstillgång krävs att den har ett sammanlagt värde om minst 300 000 kr och en ekonomisk livslängd på minst tre år. För anskaffade rättigheter gäller samma regler för anskaffningsvärde och ekonomisk livslängd som för materiella anläggningstillgångar.

Materiella anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 25 000 kr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till minst tre år. Objekt som utgör en fungerande enhet och vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till 25 000 kr klassificeras också som anläggningstillgång. Avskrivning sker från den månad som tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

Mindre laboratorieutrustning	3 eller 5 år
Avancerad laboratorieutrustning	7 eller 10 år
Möbler, fordon och övrig utrustning	5 år
Immateriella anläggningstillgångar	5 eller 7 år
Egenutvecklade immateriella tillgångar	7 eller 10 år
Beredskapslager	15 år

Utgångspunkten för avskrivningstiderna är nyttjandeperiod i stället för ekonomisk livslängd. Persondatorer direktavskrivs eftersom nyttjandeperioden beräknas underskrida tre år och/eller anskaffningsvärdet underskrider 25 000 kr.

Om det är uppenbart att nyttjandeperioden överstiger fem år beslutas avskrivningstiden för den tillgången särskilt.

Värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta

Värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta sker per den sista december.

Skadestånd

Myndigheten har gjort en avsättning för ett förväntat skadestånd gällande tvist rörande en livsmedelsinspektion. Ärendet ligger för prövning hos Justitiekanslern och kommer att avgöras efter bokslutsperioden.

Ersättningar och andra förmåner

Insynsrådet	Period	Ersättning (kr)	Råds- och styrelseuppdrag i andra myndigheter samt aktiebolag
Åsa Coenraads	160101–161231	7 500	–
Bodil Cornell	160101–161231	4 500	–
Ann-Sofi Eriksson	160101–161231	9 000	Energimyndighetens energieffektiviseringsråd, Kemikalieinspektionen, Miljömålsberedningen
Margareta Frost	160101–161231	9 000	–
Yvonne Gustafsson	160101–161231	7 500	E-hälsomyndigheten, Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, Finanspolitiska rådet, Mittuniversitetet, Nationalmuseum, Riksgäldskontoret, Sida, Totalförsvarets forskningsinstitut
Klas Hesselman	160101–161231	4 500	Nötcenter Viken AB, Lantmännen Krafft AB
Tobias Johansson	160101–161231	10 500	Stockholm Vatten AB
Sten Nyberg	160101–161231	10 500	Styrelseledamot (ordförande) i European Law and Economics AB
Ledande befattningsinnehavare			
Annica Sohlström, generaldirektör ¹	160101–161231	1 326 435	–

1) Tillförordnad 160101-160615

Noter

(belopp anges i tusen kronor)

Not 1 Intäkter av anslag	2016	2015
Intäkter av anslag	316 197	302 026
Anslagsmedel som transfereras	265	335
Minskning av semesterlöneskuld intjänad före år 2009	974	1 102
Kostnad enligt anslagsredovisningen	317 436	303 463
<i>Summa "Intäkter av anslag" skiljer sig från summa "Utgifter" på anslaget Uo 23 01:15. Skillnaden beror på minskning av semesterlöneskulden som intjänats före år 2009 och på anslagsmedel som transfereras. Minskning av semesterlöneskulden som intjänats före år 2009 har belastat anslaget Uo 23 01:15, men inte bokförts i resultaträkningen.</i>		

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2016	2015
Intäkter av avgifter enligt 4§ avgiftsförordningen	2 773	3 888
Offentligrättsliga avgiftsintäkter	135 762	123 312
Uppdragsverksamhet och övriga intäkter	10 404	10 790
Intäkter av tjänsteexport	5 347	4 360
Summa	154 286	142 350

Not 3 Intäkter av bidrag	2016	2015
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	32 675	34 184
Jordbruksverket	8 970	11 006
Kammarkollegiet	4 999	3 538
Kemikalieinspektionen	1 643	1 735
Statens veterinärmedicinska anstalt	838	1 667
Polismyndigheten	786	0
Vinnova	494	4
Strålsäkerhetsmyndigheten	585	224
Folkhälsomyndigheten	400	900
Arbetsförmedlingen	187	769
Vetenskapsrådet	541	753
Totalförsvarets forskningsinstitut	527	221
Bidrag från övriga myndigheter	316	623
Summa bidrag från myndigheter	52 961	55 624

EU/Aquavalens	131	302
EU/TDS Exposure	51	94
EU/Acropolis	0	14
EU/Focal Point	216	-2
EU/Big O	30	0
EU/Omklassificering till Foodex	60	0
Summa bidrag från EU	488	408

Nordiska ministerrådet	912	5 259
NKMT	457	729

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut AB	929	40
Bidrag från övriga	31	136
Summa övriga bidrag	2 329	6 164
Summa bidrag	55 778	62 196

Not 4 Finansiella intäkter	2016	2015
Ränta på räntekonto hos Riksgälden	0	0
Ränta på lån i Riksgälden	120	53
Övriga finansiella intäkter	65	79
Summa	185	132

Not 5 Kostnader för personal	2016	2015
Löner och andra skattepliktiga kostnadsersättningar, varav 385 080 kr till insynsråd m fl	-257 897	-247 716
Arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-120 599	-115 418
Övriga personalkostnader	-10 852	-11 186
Summa	-389 348	-374 320

Not 6 Övriga driftskostnader	2016	2015
Köp av forskningsuppdrag (labbanalyser, forskningsuppdrag, provtagning m.m.)	-19 657	-18 638
Övriga driftskostnader	-91 848	-88 357
Summa	-111 505	-106 995

Not 7 Finansiella kostnader	2016	2015
Ränta på lån i Riksgälden	0	0
Räntekostnader på räntekonto i Riksgälden	-286	-163
Övriga finansiella kostnader	-156	-131
Summa	-442	-294

Not 8 Transfereringar	2016	2015
Lämnade bidrag:		
Swedish standards institute (SIS)	-265	-335
Summa	-265	-335

Not 9 Årets kapitalförändring	2016	2015
Resultat avgiftsfinansierad verksamhet	-10 305	-8 180
Underskott bidragsverksamhet	27	16
Summa	-10 278	-8 164

Not 10 Balanserade utgifter för utveckling	2016-12-31	2015-12-31
Ingående anskaffningsvärde	57 320	48 829
Årets anskaffade immateriella anläggningstillgångar*	5 568	8 491
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde	0	0
Utgående anskaffningsvärde	62 888	57 320
Ingående ackumulerade avskrivningar	-38 280	-32 179

Årets avskrivningar	-5 620	-6 101
Årets utrangeringar - ack avskrivning	0	0
Utgående ack avskrivningar	-43 900	-38 280

Summa bokfört värde	18 988	19 040
----------------------------	---------------	---------------

* Förtidig aktivering av en anläggning medförde att värdet på balansdagen var 40 tkr för lågt. Felet justeras under 2017.

Not 11 Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2016-12-31	2015-12-31
Ingående anskaffningsvärde	3 660	3 660
Årets anskaffade rättigheter	37	0
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde	0	0
Utgående anskaffningsvärde	3 697	3 660

Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 089	-2 764
Årets avskrivningar	-264	-325
Årets utrangeringar - ack avskrivning	0	0
Utgående ack avskrivningar	-3 353	-3 089

Summa bokfört värde	344	571
----------------------------	------------	------------

Not 12 Maskiner, inventarier, installationer m.m.*	2016-12-31	2015-12-31
Ingående anskaffningsvärde	62 855	64 153
Årets anskaffningar	5 265	2 006
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde	-929	-3 756
Utgående anskaffningsvärde	67 191	62 403

Ingående ackumulerade avskrivningar	-58 280	-59 208
Årets avskrivningar	-2 530	-2 471
Årets utrangeringar - ack avskrivning	514	3 575
Utgående ack avskrivningar	-60 296	-58 104
Summa bokfört värde	6 895	4 299

VARAV FINANSIELL LEASING

Ingående anskaffningsvärde	0	120
Årets anskaffningar	0	0
Årets utrangeringar - ack anskaffningsvärde	0	-120
Utgående anskaffningsvärde	0	0

Ingående ackumulerade avskrivningar	0	-120
Årets avskrivningar	0	0
Årets utrangeringar - ack avskrivning	0	120
Utgående ack avskrivningar	0	0

Summa bokfört värde	0	0
----------------------------	----------	----------

*Differensen mellan utgående och ingående balanser avseende anskaffningsvärde samt ackumulerade avskrivningar beror troligen på en feluppsättning i ekonomisystemet. Felet kommer att utredas under 2017.

Not 13 Beredskapstillgångar*	2016-12-31	2015-12-31
Ingående anskaffningsvärde	14 662	14 662
Årets anskaffningar	0	0
Utgående anskaffningsvärde	14 662	14 662
Ingående ackumulerade avskrivningar	-6 980	-6 003
Årets avskrivningar	-978	-977
Utgående ack avskrivningar	-7 958	-6 980
Summa bokfört värde	6 704	7 682

*Posten består av nödvattenmateriel som är till för att stödja kommunernas vattenförsörjning i händelse av avbrott i vattenförsörjningen. Tillgången har finansierats med bidrag från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Not 14 Varulager	2016-12-31	2015-12-31
Trycksaker i lager	361	385
Förrådsartiklar i lager	947	1 035
Summa	1 308	1 420

Not 15 Fordringar hos andra myndigheter	2016-12-31	2015-12-31
Kundfordringar hos andra myndigheter	2 103	2 482
Fordran Skatteverket avs. ingående moms	6 128	5 880
Fordran Skatteverket avs. skattekonto	1	0
Summa	8 232	8 362

Not 16 Periodavgränsningsposter	2016-12-31	2015-12-31
Förutbetalda kostnader		
Förutbetald hyra	5 465	5 385
Övriga förutbetalda kostnader	2 488	2 440
Summa	7 953	7 825

Upplupna bidragsintäkter		
Upplupna bidragsintäkter från statliga myndigheter	755	262
Upplupna bidragsintäkter, övriga	453	938
Summa	1 208	1 200

Övriga upplupna intäkter		
Upplupna avgiftsintäkter, slakterier	2 646	2 336
Övriga upplupna intäkter	605	1 552
Summa	3 251	3 888

Summa periodavgränsningsposter	12 412	12 913
---------------------------------------	---------------	---------------

Not 17 Avräkning med statsverket	2016-12-31	2015-12-31
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot anslag	0	0
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	0	0
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	0

Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-5 275	-5 600
Redovisat mot anslag	317 436	303 464
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-314 814	-303 139
Återbetalning av anslagsmedel	0	0
Skuld avseende anslag i räntebärande flöde	-2 653	-5 275
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	5 110	6 213
Årets minskning av fordran	-974	-1 103
Utgående balans	4 136	5 110
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot inkomsttitel	-50	0
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	50	0
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	0	0
Betalningar hänförliga till inkomsttitlar	0	0
Utgående balans	0	0
Summa avräkning med statsverket	1 483	-165

Not 18 Balanserad kapitalförändring	Balanserad kapitalförändring anslagsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring avgiftsbelagd verksamhet	Balanserad kapitalförändring bidragsfinansierad verksamhet	Summa
Utgående balans 2015	1 436	15 016	84	16 536
A. Ingående balans 2016	1 436	15 016	84	16 536
Föregående års kapitalförändring	0	-8 180	16	-8 164
Årets kapitalförändring	0	-10 305	27	-10 278
B. Summa årets kapitalförändring	0	-10 305	27	-10 278
C. Utgående balans 2016	1 436	4 711	111	6 257

Not 19 Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	2016-12-31	2015-12-31
Ingående avsättning	2 362	2 087
Årets pensionskostnad	-237	1 348
Årets pensionsutbetalningar	-912	-1 073
Utgående avsättning	1 213	2 362

Not 20 Övriga avsättningar	2016-12-31	2015-12-31
Avsättning avseende kompetensväxlings- och kompetensutvecklingsåtgärder	1 846	1 425
Summa	1 846	1 425

Not 21 Lån i Riksgäldskontoret	2016-12-31	2015-12-31
Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar		
Beviljad låneram enligt regleringsbrev	38 000	31 000
Finansiell leasing	0	0
Utnyttjad låneram inkl. finansiell leasing	25 871	23 269
Ingående balans	23 269	21 129
Årets amorteringar	-9 296	-8 489
Under året nyupptagna lån	11 898	10 629
Utgående balans	25 871	23 269

Not 22 Periodavgränsningsposter	2016-12-31	2015-12-31
Upplupna kostnader		
Upplupna löner och semesterlöner inkl. soc. avg.	36 408	37 724
Övriga upplupna kostnader	1 702	1 756
Summa	38 110	39 480
Oförbrukade bidrag		
Oförbrukade bidrag, myndigheter	11 040	11 474
Oförbrukade bidrag, övriga	1 208	1 320
Summa	12 248	12 794
Oförbrukade bidrag, myndigheter		
Beräknas förbrukas		
- inom tre månader	3 227	2 608
- mer än tre månader till ett år	2 016	896
- mer än ett år till tre år	1 969	3 583
- mer än tre år	3 829	4 387
Summa	11 040	11 474
Övriga förutbetalda intäkter		
Övriga förutbetalda intäkter, myndigheter	1 191	1 482
Övriga förutbetalda intäkter, övriga	0	755
Summa	1 191	2 237
Summa periodavgränsningsposter	51 549	54 511

Fastställande av årsredovisning 2016

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Uppsala den 20 februari 2017
Annica Sohlström
Generaldirektör

Livsmedelsverket